Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

14 июль, жума, 1995 йил
Сотувда эркин нархда.
№ 134 (1136)

МАМЛАКАТ ҚИШЛОҚ АҲОЛИСИНИ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ МАСАЛАСИНИ ҲАЛ ҚИЛИШДА ҚИШЛОҚДА КИЧИК ТАДБИРКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МУҲИМ ВАЗИФАДИР

«ТИНЧЛИК» ТАЛАБ ВА ЭҲТИЁЖГА ҚАРАБ ИШ ТУТАДИ

Қизилтепадаги «Тинчлик» хусусий фирмасининг ташкил этилганлигига ҳали унчалик кўп вақт бўлгани йўқ. Бироқ у қисқа муддат ичида МДҲ давлатларидаги бир қанча кўзга кўринган фирмалар билан ҳамкорлик қилишга улгурди.

Фирманинг асосий иш фаолияти тумандаги мавжуд кичик корхоналар ва фирмаларда тайёрланаётган маҳсулотларни сотиш ва уларга зарур бўлганда турли хил истеъмол моллари келтиришдан иборат. Албатта, бу ишда унинг рақобатчилари ҳам йўқ эмас. Шаҳар ва туман матлубот жамиятлари шулар жумласидандир. Лекин матлуботчилар рақобатга мўртроқ экан. Сабаби матлуботчилар бўйнида отнинг калласидек, қарзлари бор. «Тинчлик» фирмасининг оборотида эса ойига салкам икки миллион сўмлик маблағ айланмоқда. Бунинг устига фирманинг 14 та дўкони аҳолига намунали хизмат кўрсатмоқда. Талаб эҳтиёжига қараб улар доимий равишда маҳсулотлар билан таъминланиб турилади.

Яқинда туман марказидаги тузукроқ таъминотчиси бўлмаган 8 та хусусий дўкон эгалари ўз ихтиёрлари билан фирма тасарруфига ўтишди. Маъмурият уларни ҳам керакли мол-маҳсулотлар билан таъминлаб туришни ўз бўйниларига олдилар. Бугунги кунда ушбу дўконларда кийим-кечаклардан тортиб аҳоли учун энг зарур бўлган кундалик халқ эҳтиёжи молларини ҳам харид қилиш мумкин.

«Тинчлик» фирмаси раҳбари Истам ака Ҳолиқуловнинг таъкидлашича, ушбу дўконларда хизмат қилаётган сотувчиларнинг ўртача маоши 800-1000 сўмни ташкил этаркан. Шунингдек, ҳар ойда харидорлар билан хушмуомалани ўринлатиб энг кўп маҳсулот сотган сотувчилар аниқланиб доимий равишда қўшимча пул мукофоти билан тақдирланиб туриларкан. Бундан ташқари фирма қошида бозорни ўрганувчи махсус гуруҳ ҳам ташкил этилган бўлиб, улар шаҳар ва туман аҳолисининг талаб эҳтиёжларини ўрганиб боришлари керак. Шунга қараб ушбу ҳудудга кераклигича мол-маҳсулот келтирилади. Бу эса ўз навбатида дўконларда маҳсулотларнинг туриб қолиши ёки тугаб қолишининг олдини олади.

Шуни ҳам қайд этиш зарурки, фирма жамоаси бугунги кунда нафақат тижорат ишлари билан шуғулланибгина қолмай, ишлаб чиқаришни ҳам йўлга қўйяпти. Айни пайтда фирма қошида ёғочни қайта ишлаш цехи ишга туширилган бўлса, эндиликда Грузия билан ҳамкорликда духоба ишлаб чиқаришни режалаштираяпти.

Хайр-саховат ишлари ҳам фирма жамоаси назаридан четда қолгани йўқ. Яқинда тумандаги Ҳ. Олимжон номидаги мактабнинг таъмирлаш ишларига 4000 сўм маблағ ва етарли миқдорда бўёқ ажратди. Ундан бироз аввал эса бир гуруҳ иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларига ва туман ҳудудида хизмат қилаётган аскарларга совға-салом уюштирилди.

Хуллас, фирма раҳбариятининг бу борадаги режалари улкан. Энг муҳими эса жамоанинг тижорат ишлари аста-секинлик билан ишлаб чиқаришга ўтаётганлиги қувонарли ҳолдир.

Темур ЭШБОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Комсомолобод туманидаги «Шоҳрух» хусусий ишлаб чиқариш фирмаси Туркиянинг «Политехник» фирмаси билан ҳамкорликни йўлга қўйган. Мазкур фирмаларнинг ўзаро келишувига асосан бугунги кунда туман марказида нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳамда сутни қайта ишлаш цехи қурилиши жадаллик билан олиб борилмоқда.

СУРАТДА: янги цехлар қурилишини амалга ошираётган тумандаги «Дўстлик» ширкатлар уюшмаси қурилиш прораби Отабек Матмусаев, «Политехник» фирмаси муҳандиси Андар Чубан ва «Шоҳрух» хусусий ишлаб чиқариш фирмаси раҳбари Абдумалик Отажоновлар цехда ускуналар ўрнатиш борасида ўзаро маслаҳатлашишмоқда.

Ш. ОЛИМОВ (ЎзА) олган сурат.

ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚЎМИТАСИ ПЛЕНУМИ

Самарқанд вилоят Хотин-қизлар қўмитасининг пленуми бўлди. Уни вилоят ҳокими П. Абдураҳмонов бошқарди. Пленумда ташкилий масала кўрилди. Самарқанд тиббиёт институти профессори, тиббиёт фанлари доктори Н. Ҳайитова вилоят Хотин-қизлар қўмитасининг раиси этиб сайланди. У лавозимига кўра вилоят ҳокимининг ўринбосари ҳисобланади.

Бош вазир ўринбосари — республика Хотин-қизлар қўмитаси раиси Д. Ғуломова пленумда сўзга чиқди.

* * *

Жиззахда вилоят Хотин-қизлар қўмитасининг пленуми бўлди. Уни вилоят ҳокими А. Тошкенбоев бошқарди.

Пленумда ташкилий масала кўрилди. Вилоят Хотин-қизлар қўмитаси раиси Н. Каримова бошқа ишга ўтгани муносабати билан вазифасидан озод этилди. А. Қодирий номидаги Жиззах давлат педагогика институти ўқитувчиси бўлиб ишлаб келган С. Тўйчиева вилоят Хотин-қизлар қўмитаси раиси этиб сайланди. У лавозимига кўра вилоят ҳокимининг ўринбосари ҳисобланади.

Пленумда Бош вазир ўринбосари — республика Хотин-қизлар қўмитаси раиси Д. Ғуломова сўзга чиқди.

(ЎзА).

ЕХҲТ ПАРЛАМЕНТ АССАМБЛЕЯСИНИНГ МАЖЛИСИ

4-8 июль кунлари Оттава шаҳрида ЕХҲТ Парламент Ассамблеясининг тўртинчи, ҳар йилги сессияси бўлиб ўтди. Унда Олий Мажлис Раиси Э. Ҳ. Халилов бошчилигидаги Ўзбекистон парламент делегацияси иштирок этди.

Сессия ишида 50 дан ортиқ мамлакатнинг вакиллари қатнашдилар. Очилиш маросимида парламентлар вакиллари олдида Канада Бош вазири Жан Кретьен, Канада Жамоалар палатаси ва Сенат спикерлари, Парламент Ассамблеяси Раиси Франк Свален (Бельгия) сўзга чиқдилар.

Сессия иши асосан Ассамблеянинг учта қўмитасида ўтди. Уларда хавфсизликнинг кенг қамровли тизимини вужудга келтириш, Шарқий Европа ва собиқ Совет Иттифоқи мамлакатларида иқтисодий шаклланишдаги тараққиёт, фуқаровий жамиятда кам сонли миллатлар интеграцияси масалалари муҳокама этилди.

Ялпи мунозараларда: Сиёсий масалалар ва хавфсизлик қўмитасида Ўзбекистон делегацияси раҳбари Э. Халилов, Иқтисодий масалалар, фан, технология ва атроф-муҳит қўмитасида депутат Э. Воҳидов, Демократия, инсон ҳуқуқлари ва инсонпарварлик масалалари қўмитасида депутат О. Олимжонов сўзга чиқдилар.

Собиқ Югославиядаги, Тоғли Қорабоғ, Чеченистондаги вазият билан боғлиқ масалалар, курдлар муаммоси, шунингдек Франциянинг ядро синовларини тиклаш қарори юзасидан мунозаралар қизғин тусда ўтди.

Ассамблеянинг якунловчи ялпи мажлисида Оттава декларацияси қабул қилинди.

Ассамблеянинг ана шу мажлисида Ассамблея Раиси ўринбосарлигига бешта бўш ўринга сайловлар бўлиб ўтди. Яширин овоз бериш натижасида беш бўш лавозимдан бирига саккиз номзод орасидан Олий Мажлис Раиси Э. Халилов сайланди.

Ўзбекистон парламент делегацияси Оттава шаҳрида бўлган вақтида Канада, Англия, Франция, Германия, Туркия, Греция, Швеция, Россия, Украина ва бошқа бир қанча давлатларнинг вакиллари билан мулоқотда бўлди. Уларнинг ҳаммаси Ўзбекистон тажрибасига, Президент Ислом Каримов раҳбарлигида ўтказаётган ички ва ташқи сиёсатга, республиканинг жаҳон ҳамжамиятига қўшилишга, мамлакатда барқарорлик ва ижтимоий тотувликни мустаҳкамлашга қаратилган сиёсий ва иқтисодий ислоҳотлар йўлига юксак баҳо бердилар. Уларнинг аксарияти Ўзбекистон парламенти билан икки томонлама алоқалар ўрнатиш ва ривожлантиришдан ғоят манфаатдор эканликларини изҳор этишди.

Республика делегациясининг мазкур Парламент Ассамблеяси ишидаги қатнашиши Олий Мажлиснинг Европада хавфсизликни янада мустаҳкамлаш ишида муҳим роль ўйнаётган ЕХҲТ Бош Ассамблеясидек нуфузли халқаро парламент ташкилотларидан бирига қўшилиши йўлидаги муҳим тадбирлардан бири бўлди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЛЮТА БИРЖАСИДА

Ўзбекистон Республикаси Валюта биржасида 1995 йил 13 июлда бўлиб ўтган савдода Ўзбекистон Республикасининг хорижий валютада операцияларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган банклар иштирок этди.

Сотув ҳажми 15,74 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Бир АҚШ долларининг қиймати — 30,40 сўм даражасида қайд этилди.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1995 йил 14 июлдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади. *)

1 Австралия доллари	22,23
1 Австрия шиллинги	3,08
1 Англия фунт стерлинги	48,41
10 Бельгия франки	10,55
1 Голландия гульдени	19,36
10 Греция драхми	1,34
1 Дания кронаси	5,57
1 АҚШ доллари	30,40
1 Миср фунти	8,94
1 Ирландия фунти	49,66
1 Исландия кронаси	0,48
10 Испания песети	2,53
100 Италия лираси	1.88
1 Канада доллари	22,43
1 Кувайт динори	101,22
100 Ливан фунти	1,88
1 Германия маркаси	21,68
1 Норвегия кронаси	4,88
10 Португалия эскудоси	2,06
1 Сингапур доллари	21,75
1000 Туркия лираси	0,68
1 Финляндия маркаси	7,09
4 Франция франки	6,24
1 Швеция кронаси	4,22
1 Швейцария франки	26,07
1 ЭКЮ	40,18
10 Япония иенаси	3,48
1000 Россия рубли	6,71
1 Эстония кронаси	2,75
1000 Украина карбованеци	0,21
1 Латвия лати	59,84
1 Литва лити	7,60
1 Қозоғистон тенгеси	0,48
1 Молдова лейи	6,70
1000 Беларусь рубли	2,64

Марказий банк 1995 йил 14 июлдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси махсус пул алмаштириш пунктларида фойдаланиш учун нақд АҚШ долларининг қуйидаги тижорат қийматини белгилади:

— Сотиб олиш қиймати: 1 АҚШ доллари — 30,40 сўм.

— Сотиш қиймати: 1 АҚШ доллари — 30,40 сўм.

Хорижий валютани сотиш чоғида сўм билан восита ҳақи олинади.

*) — Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

• *Ғалла мустақиллиги йўлида*

ҲИСОБНИ БИЛГАН КАМ БЎЛМАЙДИ

ДАЛА БОШИДАГИ ТАДҚИҚОТ

Жиззах чўлидаги «Зарафшон» ширкатлар уюшмаси ғаллазорларида ғайри оддий тадқиқот ўтказилди.

Ирискул Ўрозқулов бошлиқ 10-ширкатнинг 40 гектарлик майдонида буғдойнинг «Цито-серрус» навидан мўлжалдагидан зиёд ҳосил етиштирилди. Ақл бовар қилмайди, йигирма йил бадалида пахта экилавериб, дармони қуриган майдонда биринчи марта ғалла экилишига қарамай шунчалик юқори ҳосил олинса!

Уюшма раиси Пўлат Мамарасулов билан қўлбола ҳисоб-китоб асосида бир квадрат метр жойдаги буғдой тупини, бошоқларини, ундаги донлар сонини эринмай санаймиз. 60-65 туп экин мавжуд бўлиб, ҳар тупда тахминан 5-6 тадан бошоқ, ҳар бир бошоқда ўртача 30 тадан йирик ва соғлом буғдой донлари бор экан. Ўттизтадан донни уч юз бошоққа кўпайтирсак, тўққиз минг буғдой донаси ҳосил бўлди. Унинг ҳар минг донасини қирқ граммдан ҳисобладик. Демак бир квадрат метр жойда 360 грамм ҳосил бор экан. Бу граммларни бир гектарга, яъни ўн минг квадрат-метрга кўпайтирамиз. Уч миллион олти юз минг рақами пайдо бўлади. Уни мингга бўлсак 3.600 килограммдан тўғри келади. Центнерга айлантирамиз — 36 рақами чиқади.

Хулоса: қирқ гектарлик майдон 36 центнердан ҳосил берди. Бу хўжалик тарихидаги биринчи ғалаба.

ЖАЙДАРИ ҲИСОБ-КИТОБ

«Истиқбол» номли ширкатлар уюшмаси ғаллакорлари бир фурсат тиним билишмайди. Бу ерда «Ўроқда йўқ, машоқда йўқ, хирмонда ҳозир» деган мақолга мутлақо чек қўйилди. Уюшманинг барча аъзолари қўлига ўроқ олиб ангарга чиқди.

Фалон вилоятда ёки туманда бир гектар ғалла ўрган одамга фалон килограммдан ғалла берилаяпти экан, деган миш-мишларга ҳам қулоқ солишга вақт йўқ. Бу «норма» хўжалик шароитидан, ички имкониятлардан келиб чиқиб белгиланди. Мисол учун, охирги натижага қараб 40 центнер ғалла олинган майдонларнинг қўлда ўрилган ҳар бир гектарига 400 килограммдан, ўттиз центнер олинган жойларда 300 килограммдан ғалла тақсимланди. Шу ўринда уюшма раиси Курбонбой Олломуродов ўзининг жайдари яъни деҳқонча ҳисоб-китобини айтиб берди:

— Бир гектар ўрган оила 300 килограммдан ўртача дон олди дейлик. Бундан 250 килограмм ун тушади. Бу билан кичик бир оилани бир йил тебратиш мумкин. Буни пулга чақадиган бўлсак, 2.5 минг сўм бўлади. Энди қаранг, уч кишилик оила кунига ўн сотихдан ғалла ўрса, йигирма кун деганда икки гектар ўради, беш минг сўмлик меҳнат ҳақига эга бўлади. Бордию, буни беш кишилик оила мисолида кўрсак, шу даврда уч тонна ғаллага эга бўларкан.

Истиқболликларнинг жайдари ҳисоб-китоби бутун туманга тарқади. Ўроққа чиққанлар сони минг нафардан ошиб кетди. Ўнта зарбдор бригада ташкил этилди. Улар кучи билан кунига эллик гектаргача майдоннинг ғалласи ўриб олиняпти. Ҳа, деган туяга мадад, деганларидек, туманнинг вилоятда учинчи ўринга чиқишида ҳам ана шу ўроқчиларнинг ҳиссалари бор.

БАХМАЛДАН КЕЛГАН КОМБАЙНЧИЛАР

Халқимизда «Ҳашар — элга ярашар» деган нақл бор. Бахмалда чўлдагига нисбатан ғалла 15-20 кун кеч пишади. Шуни ҳисобга олиб маҳаллий ҳокимликлар келишиб олишди.

Зарбдор туманига ўттизта комбайн ҳашарга юборилди. Ўрим тугагач, олтмишта бўлиб Бахмалга қайтади. Иш бир ярим сменада ташкил қилинган. Ҳашарчиларнинг оилаларига етарли миқдорда ун, мой, чой, гуруч, шакар, совун етказиб берилди. Бу ерда ҳам уларга хизмат бошқача. Иссиқ овқат, чой муҳайё. Кўчма механизациялашган мавсумий чайлаларда дам олиш, овқатланиш учун шароит бор.

Тиббий, маданий, савдо хизматлари кўрсатилаяпти. Ҳашарчи — комбайнчиларнинг ўзлари кунига 150 — 200 гектар майдоннинг ғалласини ўриб беришяпти. Бу билганга катта ёрдам.

МАҲАЛЛИЙ МУҲАНДИСЛАР КАШФИЁТИ

Бу йил ғалладан бўшаган майдонларга такрорий экинлар экишга ҳар қачонгидан эътибор катта.

Аҳоли эҳтиёжини, чорва озуқасини ўйлаб шундай қилинаяпти. Шу боис туманда 800 гектарга дон учун, уч минг гектарга силос учун маккажўхори экилиши керак. Битта ва катта муаммо кўндаланг турибди. Ғалладан бўшаган ерларни фурсат ўтказмай ҳайдаш ва қайта экиб олиш учун техника етишмайди.

«Нурафшон», «Андижон», Й. Курбонов номли ширкат уюшмаларида муҳандислар бунинг ҳам йўлини топишди. Мутахассислар фикрича ғалласи ўриб олинган майдонлардан ҳафта — ўн кун давомида нам қочмас экан. Шу боис ҳайдов трактори билан шудгорлаш шарт эмас. Чопиқ тракторига макка сеялкаси тиркалиб, тракторнинг олд қисмига оддий пахта қатор ораларига ишлов берувчи органлар, сеялка орқасидан эса жўяк олгич механизми ўрнатилиб, бир йўла ер бағри тилиниб уруғ ташланмоқда. Бу билан вақтдан ютиляпти, юзлаб тонна ёнилғи, эҳтиёт қисмлар тежаляпти...

Ҳайитбой НАБИРАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ТАКРОРИЙ ЭКИН ЭКИЛМОҚДА

Арнасой туманидаги Бобо Файзий номли деҳқон хўжалиги ғаллазорларида ўрим-йиғим якунловчи паллага кирди. Бу ерда суғориладиган ерларнинг ҳар гектаридан 32-33 центнердан дон ҳосили олинмоқда.

Хўжаликда ғалласи ўриб олинган майдонларни бўш қолдирмаслик мақсадида пайкаллар ҳайдалиб дарҳол такрорий экин экиляпти. Айни пайтда каттагина майдонларда ғалла ўрнига экилган пахта, маккажўхори, мош, туруп, шолғом, полиз экинлари барқ уриб ўсмоқда.

ЎРИМ-ЙИҒИМ ҚИЗҒИН

Фориш туманидаги «Чимқўрғон» жамоа хўжалиги далаларида ғалла ўрим-йиғими зўр уюшқоқлик билан давом этмоқда. Мавжуд 5 та комбайн қувватидан унумли фойдаланилаётганлиги туфайли кунига 30-35 гектар ердаги ҳосил саранжомлаб олинаётир.

Эл ризқини қисқа муддатда нобуд қилмай ўриб-янчиб олишда илғор механизаторлардан Серик Жунусов, Сафарбой Қодиров, Абдумалик Аҳметовлар касбдошларига намуна бўлишяпти.

— Ўтган йили 826 гектар ерга барака уруғи сепгандик, — дейди хўжалик раиси Сафарбой Алимханов. — Ерларимиз лалми бўлишига қарамай ўсимликни вақтида ўғитлашга аҳамият бердик. Ёмғир оз ёққан бўлсада, бор намдан иложи борича унумли фойдаланиш чоралари кўрилди. Шунинг учун ҳам ҳосилимиз чакки бўлмади. Ҳар гектар ердан 15 центнерга етказиб дон оляпмиз.

Каримжон РИХСИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

* ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР *

ЎЗБЕКИСТОН: ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

"Халқ сўзи" ва ЎзА мухбирлари хабар қиладилар

ФАХРИЙЛАР МАРКАЗИ

Термизда фахрийлар ташкилотлари шаҳар кенгашининг фахрийлар маркази очилди.

Фахрийларнинг ташаббуси билан барпо этилган мевали боғ ва гулзорлар ўртасида жойлашган бу масканда уларнинг дам олиши учун барча шароитлар яратилган. Бу ерда тиббий пункт, жанговар шуҳрат музейи, новвойхона, чойхона ишлаб турибди. Ошхона, сартарошхона, тикувчилик цехи очилиши кўзда тутилган.

ЯНГИ МЕВА ҚУРИТИШ ЦЕХИ

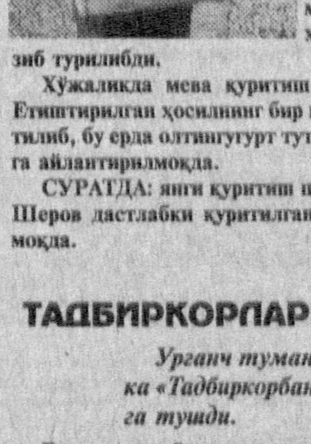

Уч йил бурун Усмон Юсупов туманидаги «Жейнов» жамоа-ширкат хўжалиги аҳли 100 гектардан ортиқ майдонга мевали боғ барпо этиб, 10 турдан ортиқ мева кўчатларини ўтказган эдилар.

Ушбу йилда янги боғда мўл-кўл ҳосил етиштирилди. Ҳозирда ғарқ пишган мевалар териб олиниб, Қарши шаҳри ва туман маркази аҳолиси дастурхонига пешма-пеш етказиб турилибди.

Хўжаликда мева қуритиш цехи ташкил қилинган. Етиштирилган ҳосилнинг бир қисми ана шу цехга жўнатилиб, бу ерда олтингугурт тутуни ёрдамида қуруқ мевага айлантирилмоқда.

СУРАТДА: янги қуритиш цехининг мудири Ҳақназар Шеров дастлабки қуритилган ўрикни йиғиштириб олмоқда.

ТАДБИРКОРЛАРГА ҚУЛАЙЛИК

Урганч тумани марказида республика «Тадбиркорбанк»нинг янги биноси ишга тушди.

Бу мазкур банкнинг замонавий лойиҳа асосида қурилган дастлабки иншоотларидан биридир. Туманда уч юздан кўпроқ тадбиркор ва ишбилармон фаолият кўрсатяпти. Бино уларга берилган қарздан олинган фойда ҳисобидан қурилди.

* ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР *

ЎЗБЕКИСТОН ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ УЮШМАСИНИНГ ТАЪСИС ҚУРУЛТОЙИ

Ўзбекистон Республикаси ҳукумати Ўзсаноатқурилишбанк, Ўзагросаноатбанк, Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ва республиканинг бошқа тижорат банкларининг шу йил 28 июль куни Тошкентда Ўзбекистон тижорат банклари уюшмасининг таъсис қурултойини ўтказиш ҳақидаги таклифини маъқуллаш ҳақида қарор қабул қилди.

Қурултойга тайёргарлик бўйича ташкилот қўмитасининг навбатдаги йиғилишида банк тизимини жадал ривожлантиришнинг комплекс дастури ва уюшма низоми лойиҳаси кўриб чиқилиб, маъқулланди ҳамда уларни оммавий ахборот воситаларида эълон қилишга қарор қилинди.

Қуйида мазкур ҳужжатлар лойиҳасининг матни эълон қилинаётир.

Лойиҳа

ЎЗБЕКИСТОН БАНК ТИЗИМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ КОМПЛЕКС ДАСТУРИ

Мақсадлар:

1. Давлатнинг иқтисодиётни, унинг ички тузилмасини қайта қуришни, халқ хўжалигининг устувор соҳаларини ривожлантириш динамикасини бошқаришда банк тизимининг механизм сифатидаги аҳамиятини ошириш.

2. Иқтисодий ислоҳотлар ўтказиш даврида пул тизимининг юксак молиявий мустаҳкамлигини таъминлаш.

3. Хусусий мулк фаолиятини кенгайтириш, хусусийлаштириш жараёнларига, мустақил хусусий секторнинг оёққа туришига кўмаклашиш.

4. Янги бозорлар: қимматли қоғозлар, асосий фондлар, мулкни ривожлантириш; янги маҳсулотлар: лизинг, суғурта хизматлари, илмий-техник маҳсулот ва ахборотни жорий этиш.

5. Иқтисодиётнинг очиқлигини кучайтириш, уни халқаро молия ҳамжамиятига интеграция қилиш.

Амалга ошириш воситалари:

I. Банк мутахассислари тайёрлаш тизимини такомиллаштириш:

1. Махсус олий ўқув юрти ва халқаро стандартлар даражасида банк мутахассисларини тайёрлаш бўйича илмий-услубий марказ сифатида банк-молия академиясини ташкил этиш ва унда қуйидаги йўналишлар бўйича мутахассислар тайёрлаш:

— монетар сиёсат ва пул муомаласи,
— молия менежменти, пассив ва активларни бошқариш,
— инвестицион лойиҳаларни комплекс экспертиза қилиш ва молиявий жиҳатдан таъминлаш,
— халқаро молия бозорларида операциялар ўтказиш,
— банк аудити.

Бюджет ва Ўзбекистон банклар уюшмаси маблағлари ҳисобидан таъминлаш шарти билан банк-молия академиясини ташкил этиш. (1995 йил сентябрь).

2. Банк-молия академияси тизимида илмий ходимларни моддий рағбатлантирган ҳолда банк иши соҳасида фундаментал ва амалий илмий ишлар дастурини шакллантириш. (1996 йил март).

3. Банк ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш бўйича минтақавий банк ўқув маркази ишини такомиллаштириш. Марказга банк ишининг қуйидаги йўналишлари бўйича чуқур таҳлил ишлари ўтказишни тавсия қилиш:

— молиявий таваккалчиликни бошқариш,
— лойиҳани молиявий жиҳатдан таъминлаш,
— халқаро ҳисоб-китоблар,
— қисқа ва узоқ муддатли кредит бериш. (1995 йил сентябрь—октябрь).

4. Банкда бухгалтерия ҳисоби мутахассисларини тайёрлаш бўйича тўртта ихтисослашган банк коллежи очиш. (1996 йил сентябрь).

5. АҚШ, Германия, Япония, Швейцария, Буюк Британиянинг етакчи банклари билан банк мутахассисларини тайёрлаш бўйича доимий ишлайдиган қўшма курслар очиш. (1995 йил ноябрь).

6. Тошкент шаҳридаги ўнта ва ҳар бир вилоят марказидаги иккитадан мактабда ихтисослашган банк синфлари очиш. (1996 йил сентябрь).

7. Банк тизими учун мутахассислар тайёрлайдиган ихтисослашган олий ўқув юртларида Ўзбекистон банклар уюшмасининг 100 та махсус стипендиясини жорий этиш. (1995—1996 йиллар).

II. Банк тизимига хизмат қиладиган молия инфраструктурасини ривожлантириш

1. Халқаро стандартларга мувофиқ инвестицион лойиҳаларнинг техник-иқтисодий асоси ва бизнес-режасини тайёрлаш ва экспертизадан ўтказиш бўйича «Ўзинвестпроект» республика лойиҳа-инжиниринг компаниясини ташкил этиш. (1995 йил IV чораги).

2. Тижорат кредитларининг қайтишини ишончли тарзда кафолатлайдиган суғурта хизматлари бозорини ривожлантириш мақсадида суғурта компаниялари ташкил этиш ва бу ишга хорижий суғурта компанияларини ҳам жалб қилиш. (1995 йил август).

3. Ускуна ва жиҳозларни сотиб олиш, хусусан ўрта ва хусусий ишбилармонликни қўллаб-қувватлашни узоқ муддатли молиявий таъминлашнинг альтернатив шаклларини ривожлантиришга шарт-шароит яратиш учун лизинг компанияларини ташкил этиш. (1995 йил IV чораги).

4. Миллий иқтисодиёт соҳаларида лойиҳаларни амалга ошириш учун тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилиш мақсадида етакчи хорижий тижорат банклари иштирокида қўшма инвестицион банклар ташкил этиш. (1996—1997 йиллар).

5. Тижорат банкларининг молиявий ҳолатини таҳлил қилиш, банк назорати тизимини такомиллаштириш бўйича тавсиялар ишлаб чиқиш, банк муаммоларини дастлабки босқичда аниқлаш, молия менежменти борасида маслаҳат хизматлари кўрсатиш бўйича мустақил аудитор компаниялари ташкил этиш. (1995 йил IV чораги).

6. Қимматли қоғозлар бозорини ривожлантириш ва коллектив инвестиция қилишнинг каттагина қисмини қамраб олиш учун инвестиция фондларини шакллантириш бўйича траст компаниялари ташкил этиш. (1996 йил).

7. Ваколатли банклар тизимини шакллантириб, уларга республика клиринг банклари мақомини бериш. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки улар билан ҳисоб-клиринг маркази вазифаларини бажариш хусусида шартнома тузади, ўзаро корреспондент счетларининг очилишини рағбатлантиради. (1996 йил I чораги).

8. Марказий банк ва Ўзбекистон банклар уюшмаси резервларини жалб қилиш ҳисобига омонатчилар ва банкларни банкротликдан ҳимоя қиладиган жамғарма ташкил этиш. (1996 йил I чораги).

9. Банкларнинг молиявий ҳолатини аниқлайдиган ва мунтазам равишда уларнинг рейтингини эълон қиладиган ягона тизимни ишлаб чиқиш бўйича мустақил агентлик ташкил этиш. (1995 йил сентябрь).

III. Тижорат банкларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш

1. Республика қурилиш трестларидан бирини махсус банк муассасаларини қуришга ихтисослашган ҳамда вилоятларда бўлинмалари бўлган республика трестига («Ўзбанкқурилиш») айлантириш. (1994 йил IV чораги).

2. Банкларни махсус ускуна ва жиҳозлар билан таъминлаш учун:

— «Ўзбекмебель» акционерлик жамияти билан — банк қароргоҳлари учун мебел ва қароргоҳлар устини ёпадиган материал ишлаб чиқиш бўйича,

— Ўзбум, «Шарқ» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Гознак билан — банклар учун махсус қоғоз ва босма маҳсулотлари ишлаб чиқиш бўйича. (1995 йил IV чораги).

3. Банклараро телекоммуникациялар тизимини такомиллаштириш. (Алоқа вазирлиги бўйича). (1996 йил I чораги).

Қўшма дастурлар қабул қилиш:

IV Компьютерлаштириш

1. Ривожланган мамлакатларда қабул қилинган комплекс автоматлаштириш ва банклар ичидаги операцияларни ўтказишнинг замонавий программа таъминотини қуйидаги муддатларда жорий этиш:

— миллий банк — 1995 йилнинг IV чорагида,
— Ўзбекистон Республикаси Марказий банки, Ўзагросаноатбанк, Ўзсаноатқурилишбанк, Жамғармабанк — 1996—1997 йилларда,
— бошқа тижорат банклари — 1997—1998 йилларда.

2.Замонавий сателлит ва оптик тола алоқаси тизими асосида ягона банклараро автоматлашган ҳисоб-китоблар тизимини яратиш. (1996—1997 йиллар).

3. Банк операцияларини компьютер ёрдамида қайта ишлайдиган малакали мутахассислар тайёрлаш учун банк компьютер коллежи ташкил этиш. (1995 йил IV чораги).

V. Тижорат банклари фаолиятининг ҳуқуқий ва меъёрий базасини такомиллаштириш

1. Кредитмуассасаларининг айрим тоифалари: молия компаниялари, холдинг банк тузилмалари фаолиятини бошқарадиган, кредит аппаратининг иши ва қобилиятини, шунингдек кредиторларни зарардан ҳимоя қилишни таъминлашни кўзда тутадиган «Банк ва банк фаолияти тўғрисида»ги Қонунни янги таҳрирда қабул қилиш.

2. Тўла таъминланмаган бозорда банк операцияларининг сердаромадлигини ҳисобга олиб, ҳудудда хорижий банкларнинг фаолияти учун алоҳида шарт-шароит яратишни, имтиёзли банк ишбилармонлиги зоналари, банкларнинг жойларда, хусусан ривожланаётган жойларда филиаллар очишини рағбатлантирадиган имтиёз тизимлари, банкларнинг бирлашиши тартибини кўзда тутадиган қонунчилик ҳужжатлар қабул қилиш.

3. Халқаро молия бозорларида қарз операциялари ўтказадиган алоҳида тузилмалар ўртасидаги ваколатларни чеклайдиган «Ташқи қарзлар тўғрисида» Қонун қабул қилиш.

4. «Гаров тўғрисида»ги Қонунга қарздорлар молиявий мажбуриятларини бажармаган тақдирда уларнинг гаровга қўйган мулкига кредит муассасаларининг сўзсиз эга бўлишини кўзда тутувчи ўзгартиришлар киритиш.

VI. Ўзбекистон Банклар уюшмаси ўз-ўзини бошқариш тизимини мувофиқлаштириш

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида, Олий Мажлиснинг Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитасида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқарувида банк тизимида ислоҳотларни амалга ошириш масалалари бўйича тижорат банклари манфаатини ҳимоя қиладиган доимий ишлайдиган орган сифатида уюшма кенгашини сайлаш.

Кенгашнинг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

— банк иши соҳасида ва Ўзбекистон банк тизимини ислоҳот қилиш стратегияси ҳамда пул-кредит сиёсатини амалга оширишда ҳуқуқий ва меъёрий асосларни ишлаб чиқишда қўшма ҳаракатларни мувофиқлаштириш,

— банк иши ва пул муомаласининг тадқиқотчи ва амалиёчи мутахассислардан вақтинча эксперт гуруҳлари тузиш, бу ишга халқаро молия ташкилотларининг банк ислоҳотининг айрим йўналишлари бўйича маслаҳатчиларини жалб қилиш йўли билан банк тизимини ривожлантиришнинг жорий муаммоларини мунтазам равишда кўриб чиқиш.

VII. Дастурни амалга оширишнинг молиявий манбаалари

1. Ўзбекистон Банклар уюшмаси иштирокчиларининг бадаллари ҳисобидан «Марказлашган банклар жамғармаси» ташкил этиш.

2. Банк тизимини ташкилий ривожлантириш учун жаҳон банки, Хорижий иқтисодий ҳамкорлик жамғармаси (чет эл иқтисодий ҳамкорлик фонди — Япония), Осиё тараққиёт банки, Тараққиёт кредит институти (Германия) банки ва бошқа халқаро молия ташкилотларининг имтиёзли узоқ муддатли кредитларини жалб этиш.

Лойиҳа

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БАНКЛАР УЮШМАСИНИНГ НИЗОМИ

1. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1.1. Ўзбекистон Республикаси Банклар уюшмаси (бундан буён матнда «уюшма» деб юритилади) Ўзбекистон Республикаси банкларининг ихтиёрий бирлашмасидир.

1.2. Уюшма ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси қонунларига, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонларига, Вазирлар Маҳкамасининг қарорларига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонуний ҳужжатларига амал қилади.

1.3. Уюшманинг асосий мақсадлари:

— бозор ислоҳотларига доир давлат сиёсатини амалга оширишда тижорат банкларининг ролини ошириш,

— Ўзбекистон банк тизимини ривожлантириб, халқаро андозалар даражасига етказишнинг мустаҳкам негизи сифатида ягона банк тармоқларини вужудга келтириш,

— банк тизимини марказлаштирилган тарзда бошқаришнинг иқтисодий воситалари мавжуд бўлган тақдирда тижорат банклари мустақиллигини кучайтиришга кўмаклашиш,

— уюшма иштирокчиларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш ва уларга ҳар томонлама ёрдам беришдан иборат.

1.4. Уюшма юридик шахс бўлиб, тўла хўжалик ҳисоби асосида ишлайди, алоҳида мулки, мустақил баланси, банк муассасаларида ҳисоб рақамлари ва бошқа ҳисоб дафтарчалари, ўз номи ёзилган муҳри, штампи, иш қоғозлари ва эмблемаси (рамзи) бўлади.

1.5. Уюшма ўз номидан шартномалар тузади, мулкий ва шахсий номулкий ҳуқуқларга эга бўлади ва мажбурият олади, судда ва ҳакамлар судида даъвогар ва жавобгар сифатида қатнашади.

1.6. Уюшма мажбуриятлари бўйича фақат ўз мол-мулки доирасида жавобгар бўлади. Уюшма давлат мажбуриятлари учун жавоб бермайди. Давлат эса уюшма мажбуриятлари учун жавоб бермайди.

1.7. Уюшма иштирокчилари уюшманинг мажбуриятлари юзасидан уюшманинг низом маблағига қўшган улуши доирасида масъул бўлади.

1.8. Уюшма юридик шахс, шунингдек жорий ва ҳисоб-китоб рақамлари очиш ҳуқуқига эга бўлган филиаллар, ваколатхоналар, бўлимлар ва алоҳида бўлинмалар ташкил этишга ҳамда уларнинг низомларини тасдиқлашга ҳақлидир.

1.9. Уюшма фаолиятининг муддати чекланмаган.

1.10. Уюшма манзили — Тошкент шаҳри.

2. УЮШМАНИНГ АСОСИЙ ВАЗИФАЛАРИ

2.1. Уюшма ўз мақсадларини амалга ошириш учун қуйидаги асосий вазифаларга эга:

— иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш, хусусий секторнинг тикланиши даврида пул тизими барқарорлигини ҳамда халқ хўжалигининг устувор тармоқлари жадал ривожланишини бошқаришни таъминлашда тижорат банклари ролини оширишга кўмаклашиш;

— Ўзбекистон Республикасида банк ишини ривожлантиришда, Ўзбекистон ҳокимият ва бошқарув органлари, Марказий банки иқтисодиётни, пул муомаласини барқарорлаштириш ва пул-кредит сиёсатини амалга ошириш юзасидан ўтказадиган тадбирларда иштирок этиш;

— банк тизимига хизмат қилувчи ёрдамчи тармоқларни ривожлантириш;

— бозор иқтисодиёти шароитида хориждаги ва малакатимиздаги тажрибани ўрганиш асосида банк ишларини ташкил қилишда уларга ёрдам бериш;

— банк ишида халқаро андозаларни жорий этиш;

— йирик дастурларни амалга ошириш учун банк ресурсларини жамлашда уларга кўмаклашиш;

— банк мутахассисларини тайёрлаш тизимини такомиллаштириш;

— банкларнинг ўзаро ишончини, обрўсини, уларнинг раҳбарлари ва мутахассислари алоқаларини, банкларнинг ўзаро муносабатларида ва мижозлар билан муносабатларида ишончлилик, ҳалоллик ва амалий ҳамкорликни қўллаб-қувватлаш;

— банкларнинг халқаро ҳамкорлигини рағбатлантириш, халқаро молия ташкилотлари, хорижий банклар, уларнинг иттифоқлари ва бошқа бирлашмалари билан амалий алоқаларни ривожлантириш;

— қонун чиқарувчи ва ижро этувчи органларида, Марказий банкда, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва молия органларида банкларнинг нуқтаи назарларини тақдим этиш ва уларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш.

2.2. Мазкур вазифаларни бажариш учун уюшма:

— банк тизимини ривожлантиришга кўмаклашадиган, унинг ишончлилиги ва мустақиллигини оширадиган, банкларни уларнинг кундалик фаолиятига маъмурий ва назорат органларининг аралашувидан холи қиладиган ҳужжатлар қабул қилиш тўғрисида қонун чиқарувчи ва ижро этувчи органларига таклиф киритади;

— ўз фаолиятини Ўзбекистон Республикаси банклари билан мувофиқлаштиради;— ҳокимлик ва бошқарув органлари билан алоқа ўрнатади;

— пул-кредит сиёсатининг асосий йўналишлари, банклар ва бошқа кредит муассасалари фаолиятини назорат қилишни такомиллаштириш, пул муомаласини, кредит бозорини барқарорлаштириш ҳамда банкларга нисбатан оқилона солиқ сиёсатини қўллаш хусусида таклифлар киритади;

— уюшма иштирокчиларига ҳуқуқий, ташкилий ва бошқа маслаҳат ёрдамини беради;

— иқтисодиёт, банк иши, кредит ва қимматли қоғозлар бозори ривожланиши тамойилларини ўрганади, шу масалалар юзасидан уюшма аъзоларини хабардор қилиб туради;

— банкларни оператив, илмий-усулий ахборот билан таъминлайди;

— иш тажрибасини алмашиш, истиқболли таклифларни кўриб чиқиш ва амалий алоқалар ўрнатиш учун конференциялар, симпозиумлар, семинарлар, кўргазмалар уюштиради;

— халқаро молия ташкилотлари, хорижий банклар ва уларнинг бирлашмалари билан ҳамкорликни амалга оширади;

— республика иқтисодиётининг халқаро молия ҳамжамиятига қўшилиши учун шароит яратади;

— суғурта, инжиринг, лизинг, сармоя, траст компанияларини ва бошқа компанияларни таъсис этади;

— ахборот-ноширлик фаолияти билан шуғулланади;

— банк раҳбарлари ва мутахассисларининг касб маҳоратини оширишга кўмаклашади, ўқув юртлари билан биргаликда ходимларни қайта тайёрлаш мактаблари, марказлари ва курсларини ташкил қилади, мутахассисларнинг мамлакатда ва хорижда тажриба оширишини уюштиради;

— банкларни моддий-техника ресурслари ва дам олиш учун база билан таъминлашда уларга мадад беради;

— оммавий ахборот воситаларида тижорат банкларининг фаолияти, уларнинг ютуқлари, Ўзбекистон Республикаси иқтисодий турмушида уларнинг тутган ўрни кўрсатилишини ташкил қилади;

— ташқи иқтисодий фаолиятни амалга оширади.

3. УЮШМА ИШТИРОКЧИЛАРИ, УЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ВА БУРЧЛАРИ

3.1. Тижорат, кооператив банклар, қўшма банклар, хорижий сармоя банклари ва бошқа банк муассасалари, шунингдек банк тизимига хизмат кўрсатадиган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар уюшма иштирокчилари бўлиши мумкин.

3.2. Қуйидагилар уюшма иштирокчиларидир:

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки
«Саноатқурилишбанк»
«Агросаноатбанк»
«Тадбиркорбанк»
«ЎТ-банк» Ўзбекистон-Туркия қўшма банки
«Приватбанк» Ўзбекистон-Голландия қўшма банки
«Ўзинбанк»
«Инвестбанк»
«Тошкент акционерлик-тижорат банки»
«Автойўлбанк»
«Турон» банки
«Ипак йўли» инновация банки
«Авиабанк»
«Қурилишкомбанк»
«Ўзгеологбанк»

3.3. Уюшма иштирокчилари:

— уюшма ишларини бошқаришда иштирок этишга;

— уюшма фаолиятидан тушган фойданинг ўзи қўшган ҳиссага мувофиқ қисмини олишга;

— уюшма фаолияти тўғрисида тўла ахборот олишга, бухгалтерия ҳисоби, ҳисобот ва бошқа ҳужжатлар билан танишишга;

— низом жамғармасидаги ўз улушини ёки унинг бир қисмини низомда кўзда тутилган тартибга риоя қилган ҳолда уюшма иштирокчиларига ёки учинчи шахсларга беришга;

— низом жамғармасидаги улушини низомда кўзда тутилган тартибда кўпайтиришга ҳақлидир.

3.4. Уюшма иштирокчилари:

— таъсис шартномасида ва уюшма низомида кўзда тутилган тартибда ва миқдорда пул ўтказишга;

— уюшма фаолияти тўғрисидаги сир сақланадиган ахборотни тарқатмасликка;

— уюшма иштирокчилари қурултойи қарорида кўзда тутилган миқдорда, усул ва тартибда қўшимча бадал киритишга;

— таъсис шартномаларининг қоидаларига риоя этишга;

— уюшмага нисбатан белгиланган тартибда зиммага олган мажбуриятларни бажаришга;

— уюшма фаолиятини амалга оширишда унга кўмаклашишга мажбурдир.

4. ЎЗ УЛУШИНИ БОШҚАЛАРГА БЕРИШ, ИШТИРОКЧИЛАРНИНГ ҲУҚУҚ ВОРИСЛАРИ, УЮШМАДАН ЧИҚИШ, УЮШМАДАН ЧИҚАРИБ ЮБОРИШ

4.1. Уюшма иштирокчиси бошқа иштирокчиларнинг розилиги билан ўз улушини ёки унинг бир қисмини бир ёки бир неча иштирокчига бериши мумкин.

4.2. Иштирокчиларнинг келишувига мувофиқ улуш иштирокчилар томонидан учинчи шахсларга берилиши мумкин.

4.3. Уюшма иштирокчилари бошқа иштирокчининг бераётган улушини ёки унинг бир қисмини уюшманинг низом жамғармасидаги ҳиссасига мос келадиган миқдорда ёки улар ўртасида келишилган ўзгача миқдорда сотиб олишга афзаллик ҳуқуқидан фойдаланади.

4.4. Уюшма иштирокчилари ўз улушини ёки унинг бир қисмини бераётган иштирокчининг таклифидан шу таклифни ёзма равишда олганидан сўнг 1 ой ичида фойдаланиши лозим.

4.5. Улушни ёки унинг бир қисмини учинчи шахсга топшириши билан ўз улушини тўла ёки қисман топшираётган иштирокчининг барча ҳуқуқ ва бурчлари ҳам учинчи шахсга ўтади.

4.6. Иштирокчи воз кечаётган улушни уюшманинг ўзи сотиб олиши мумкин. Бундай ҳолларда Уюшма уни бошқа иштирокчиларга ёки учинчи шахсларга 2 ойдан ошмаган муддат ичида сотишга мажбурдир. Шу даврда фойдани тақсимлаш, шунингдек олий органда овоз бериш ва кворумни аниқлаш уюшма сотиб олган улуш ҳисобга олинмаган ҳолда амалга оширилади.

4.7. Уюшма иштирокчиси қайта ташкил этилган ёки тугатилган тақдирда унинг ҳуқуқий меросхўри Уюшманинг розилиги билан унга қўшилиши мумкин.

4.8. Ҳуқуқий ворис уюшмага қўшилишдан воз кечган ёки уюшма ҳуқуқий ворисни қабул қилишдан бош тортган тақдирда унга мол-мулкдаги улуши пул ёки натура шаклида қайтариб берилади, унинг қиймати иштирокчи қайта ташкил этилган ёки тугатилган кундаги вазиятга қараб белгиланади. Бундай ҳолларда Уюшманинг низом жамғармаси миқдори, агар иштирокчилар қурултойида эгасига қайтарилган улушни тиклаш учун иштирокчиларнинг қўшимча бадали ҳақида қарор қабул қилинмаган бўлса, камайтирилиши лозим.

4.9. Иштирокчи Уюшмадан чиққан тақдирда унга уюшма мол-мулкининг шу иштирокчининг низом жамғармасидаги улушига тенг миқдордаги қисмининг қиймати тўланади. Тўлов иштирокчи Уюшмадан чиққан йилдаги ҳисобот тасдиқлангандан сўнг берилади.

4.10. Иштирокчининг талабига биноан ва уюшманинг розилиги билан улуш тўла ёки қисман натура шаклида қайтарилиши мумкин. Уюшмадан чиққан иштирокчига уюшма мазкур йилда у чиққунга қадар олган даромаднинг тегишли қисми тўланади.

4.11. Уюшма иштирокчиси томонидан фақат фойдаланиш учун берилган мол-мулк натура шаклида мукофотсиз қайтарилади.

4.12. Уюшманинг ўз мажбуриятларини бажармаётган ёки тегишлича бажармаётган, ёки бўлмаса ўз ҳаракатлари билан уюшма мақсадига эришишга тўсқинлик қилаётган иштирокчиси уюшма иштирокчилари қурултойининг уюшма аъзоларининг 2/3 қисми овози билан қабул қилган қарорига биноан Уюшмадан чиқарилиши мумкин. Бундай пайтда уюшмадан чиқариладиган иштирокчи овоз беришда қатнашмайди. Бундай ҳолларда иштирокчининг улуши мазкур низомнинг 4.9. ва 4.11. бандларида кўзда тутилган шартларга риоя этилган ҳолда қайтариб берилади.

5. УЮШМАНИНГ МУЛКИ

5.1. Уюшманинг мулки асосий фонддан ва айланма маблағ, шунингдек уюшманинг балансида акс этадиган бошқа мулклардан иборатдир. Уюшма мулки ўз мол-мулки ёки тўла хўжалик юритиш ҳуқуқи бўйича унга тегишлидир.

5.2. Уюшма мулкининг шаклланиш манбаалари:

— иштирокчиларнинг пул ва моддий омонатларидан;

— маҳсулот сотиш, иш ва хизматни бажаришдан, хўжалик фаолиятининг бошқа турларидан олинган даромадлардан;

— банклар ва кредиторларнинг кредитларидан;

— юридик ва жисмоний шахсларнинг беғараз ёки хайрия бадалларидан, эҳсонларидан;

— қонунда тақиқланмаган бошқа манбаалардан иборат.

5.3. Уюшма ўзига қарашли мулкни сотишга, бошқа корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларга текинга беришга, алмаштиришга, ижарага беришга, текин фойдаланиш учун беришга ёки қарзга беришга, шунингдек баланс ҳисобидан чиқариб ташлашга ҳақлидир.

5.4. Уюшма Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ фуқаролар мулки бўлмайдиган ва улар фойдалана олмайдиган воситалардан ташқари ишлаб чиқариш воситаларини ва бошқа мулкни фуқароларга сотишга, текинга беришга, ижарага беришга ҳақлидир.

5.5. Уюшма низомда кўзда тутилган мақсадларга қўшимча равишда маблағ жалб этиш учун амалдаги қонунларга мувофиқ равишда қимматли қоғозлар чиқариш ва сотишга ҳақлидир.

6. УЮШМАНИНГ ЖАМҒАРМАЛАРИ, ФОЙДАЛАРИ, ЗАРАРЛАРИ

6.1. Иштирокчиларнинг улушлари ҳисобидан уюшма фаолиятини таъминлаш учун 100 миллион сўм миқдорида низом жамғармаси тузилади.

Низом жамғармасини барпо этишда қўйидагилар иштирок этади:

Номи	Улуш миқдори (миллион сўм)	Низом жамғармасидаги улуши
1. Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки		
2. «Ўзсаноатқурилишбанк»		
3. «Агросаноатбанк»		
4. «Ўзтадбиркорбанк»		
5. «ЎТ-банк» Ўзбекистон-Туркия қўшма банки		
6. «Приватбанк» Ўзбекистон Голландия қўшма банки		
7. «Ўзинбанк»		
8. «Инвестбанк»		
9. «Тошкент акционерлик-тижорат банки»		
10. «Автойўлбанк»		
11. «Туронбанк»		
12. «Ипак йўли» банки		
13. «Авиабанк»		
14. «Қурилишбанк»		
15. «Геологбанк»		

6.2. Иштирокчилар ўз ҳиссаларини таъсис ширтномасида кўрсатилган муддатдан кечиктирмай тўла ўтказишга мажбурдирлар.

6.3. Ўз ҳиссасини тўла ўтказган уюшма иштирокчисига гувоҳнома берилади. Гувоҳнома қимматли қоғоз ҳисобланмайди.

6.4. Янги қабул қилинувчи иштирокчиларнинг низом жзмғармасига ҳисса қўшиш тартибини уюшма иштирокчилари қурултойи белгилайди.

6.5. Иштирокчиларнинг ҳиссаси қуйидагилардан иборат бўлиши мумкин:

а) сўмда ҳамда хорижий валюта;
б) бинолар, иншоотлар ва бошқа кўчмас мулк;
в) машина-ускуналар, транспорт воситалари ва ўзга мулк;
г) қимматли қоғозлар;
д) табиий ресурслардан фойдаланиш ҳуқуқи, ақлий маҳсулот ва ўзга мулк.

6.6. Иштирокчи қўшадиган мулк ва мулкка алоқадор бўлмаган ҳуқуқ қиймати уюшмани барпо этиш чоғида иштирокчилар қурултойи томонидан аниқланади.

6.7. Агар уюшма иштирокчиси мол-мулкини фақат фойдаланиш учун берган бўлса, унинг ҳиссаси миқдори ана шу мулкдан фойдаланганлик учун ижара ҳақидан келиб чиқиб белгиланади.

6.8. Уюшма фойдаланиши учун бериладиган мол-мулк нобуд бўлиши ёки шикастланиши хавфи шу мол-мулкни берган иштирокчи зиммасига тушади.

6.9. Уюшма низом жамғармаси миқдорини иштирокчиларнинг ундаги улушини кўпайтириш ёки камайтириш йўли билан ошириши ёки қисқартириши мумкин.

6.10. Низом жамғармасини ўзгартириш ва бадал қўшиш тартиби тўғрисидаги қарор иштирокчилар қурултойи томонидан қабул қилинади.

6.11. Уюшманинг кредиторлари эътироз билдирган тақдирда низом жамғармаси камайтирилишига йўл қўйилмайди.

6.12. Уюшманинг соф фойдаси белгиланган тартибга мувофиқ қонунда кўзда тутилган солиқлар тўланганидан сўнг ташкил топади.

Уюшма иштирокчилари уюшма хўжалик фаолияти баланси чиқарилиб, соф фойда миқдори аниқланганидан сўнг фондга ажратиладиган ва иштирокчилар орасида уларнинг низом жамғармасидаги улушига мувофиқ тақсимланадиган миқдорни белгилайдилар.

6.13. Уюшма низом жамғармасининг 15 фоизи миқдорида захира жамғармаси тузади. Захира жамғармаси бу захира белгиланган миқдорга етгунига қадар унга фойдадан ажратиладиган пул ҳисобидан шаклланади.

Йиллик ажратма миқдори уюшма соф фойдасининг 5 фоизини ташкил этади.

Уюшмада «Банкларнинг марказлаштирилган жамғармаси» барпо этилади. У уюшмада иштирок этувчи барча банклар балансида кўрсатиладиган фойдадан 3 фоиз миқдоридаги маблағдан ташкил топади.

6.14 Уюшманинг зарарлари захира жамғарма ҳисобидан, захира жамғармаси маблағи етмаган тақдирда уюшмадаги мавжуд бошқа маблағ ҳисобидан қопланади. Бу маблағ ҳам етмаган тақдирда уюшма мол-мулкини сотиш ёки қўшимча бадаллар ҳисобидан қопланади.

7. УЮШМАНИ БОШҚАРИШ

7.1. Иштирокчилар қурултойи уюшмани бошқаришнинг олий органидир. Қурултой делегатлар ва банк вакилларидан иборат бўлади.

Уюшма иштирокчиси ўзининг қурултойда қатнашиш ваколатини бошқа иштирокчига топширишга ҳақлидир.

7.2. Иштирокчилар уюшманинг низом жамғармасида иштирокчи улушининг бир фоизи — битта овоз ҳисобидан низом жамғармасидаги улуши миқдорига мувофиқ келадиган овоз миқдорига эгадир.

7.3. Иштирокчилар қурултойини уюшма кенгаши чақиради. Кенгаш қурултой ишига раҳбарлик қилади, протокол юритишни ташкил этади, мазкур низомдан келиб чиқадиган бошқа ваколатларни амалга оширади.

Протоколлар дафтари исталган вақтда иштирокчига тақдим этилиши лозим. Уларнинг талабига биноан протоколлар дафтаридан кўчирма берилиши керак.

7.4. Қуйидагилар иштирокчилар қурултойининг бевосита ваколатига киради:

— уюшма фаолиятининг асосий ва устувор йўналишларини белгилаш;

— уюшма низомига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш;

— кенгаш раисини, унинг аъзоларини, уюшма тафтиш комиссиясининг аъзоларини сайлаш, чақириб олиш;

— низом жамғармасини ўзгартириш;

— иштирокчининг улушини уюшма сотиб олиши тўғрисидаги масалани ҳал қилиш;

— иштирокчиларнинг қўшимча бадаллари миқдори, шакли ва бу бадалларни киритиш тартибини белгилаш;

— иштирокчини уюшмадан чақириб юбориш;

— уюшма фаолиятини тўхтатиш тўғрисида қарор қабул қилиш, тугатиш комиссиясини тайинлаш, тугатиш балансини тасдиқлаш.

7.5. Уюшма фаолиятининг асосий йўналишларини аниқлаш, унинг режаларини ҳамда уларнинг ижроси тўғрисидаги ҳисоботларни тасдиқлаш, уюшма низомини, унинг низом жамғармасини ўзгартириш билан боғлиқ масалалар юзасидан қарорлар уюшма иштирокчиларининг тўртдан уч қисмини ташкил қилувчи кўпчилик овоз билан қабул қилинади. Қолган масалалар юзасидан қарорлар оддий кўпчилик овоз билан қабул қилинади.

7.6. Иштирокчилар қурултойи уч йилда камида бир марта чақирилади. Уюшма кенгаши ёки жами овозларнинг йигирма беш фоизидан кўпроғига эга бўлган уюшма иштирокчилари навбатдан ташқари йиғилишни чақириши мумкин. Иштирокчилар қурултойи тафтиш комиссиясининг талаби билан ҳам чақирилиши мумкин.

7.7. Уюшмада иштирокчилар қурултойлари оралиғида уларнинг манфаатларини ҳимоя қиладиган уюшма кенгаши тузилади.

7.8. Уюшма кенгашига иштирокчилар қурултойи томонидан уч йил муддатга сайланадиган раис бошчилик қилади.

7.9. Қуйидагилар уюшма кенгаши ваколатларига киради:

— уюшманинг йиллик режаларини ҳамда уларнинг бажарилишига доир ҳисоботларни тасдиқлаш;

— уюшма, жумладан, унинг филиаллари фаолиятининг йиллик натижаларини тасдиқлаш, шунингдек тафтиш комиссиясининг ҳисоботи ва хулосалари натижаларини, даромадни (фойдани), дивидендларни тақсимлаш тартиби ва зарарларни қоплаш тартибини тасдиқлаш;

— дирекциянинг бош директорини, унинг ўринбосарларини, Уюшмага қарашли корхоналар, филиаллар, ваколатхоналар раҳбарларини тайинлаш ва ишдан бўшатиш;

— Олий Мажлис қўмиталарида, Вазирлар Маҳкамасида, Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг бошқарувида, ўзга бошқарув ва ҳокимлик органларида маслаҳат овози билан уюшма иштирокчилари манфаатларини ҳимоя қилиш;

— уюшма фаолиятининг қоидаларини ва бошқа ички ҳужжатларини тасдиқлаш, уюшманинг ташкилий тузилишини белгилаш;

— уюшмага қарашли корхоналарни, филиаллар ва ваколатхоналарни барпо этиш, қайта тузиш ва тугатиш, улар ҳақидаги низомларни тасдиқлаш;

— бошқа шахслар билан қўшма корхоналар барпо этиш;

— бошқа юридик шахсларнинг акцияларини ва низом жамғармасида иштирок этиш улушларини сотиб олиш;

— дирекция раҳбарларини жавобгарликка тортиш тўғрисида қарор чиқариш;

— уюшма активларини бошқариш мақсадлари ва миқдорларини олдиндан маъқуллаш;

— «Ўзбекистон банклари уюшмаси марказлашган жамғармаси»дан Ўзбекистон банк тизимини ривожлантириш эҳтиёжлари учун фойдаланишга розилик бериш.

Уюшма кенгаши агар зарур деб топса, ўз ваколатларининг бир қисмини уюшма дерекциясига топширишга ёки бош директорнинг ваколатларини исталган вақтда чеклаб қўйишга ёки бутунлай тўхтатиб қўйишга ҳақлидир.

7.10. Кундалик фаолиятига раҳбарликни бош директор бошчилигидаги уюшма дирекцияси амалга оширади.

7.11. Бош директор иштирокчилар қурултойига ва уюшма кенгашига ҳисоб беради ҳамда уларнинг қарорлари бажарилишини ташкил қилади. Бош директор уюшма иштирокчилари учун мажбурий бўлган қарорлар қабул қилишга ҳақли эмас.

7.12. Уюшманинг бош директори уюшма номидан ишонч қоғозисиз ҳаракат қилади, мамлакатдаги ва хориждаги барча муассасалар, корхоналар ва ташкилотларда унинг манфаатларини ҳимоя қилади, уюшма мол-мулкини тасарруф этади, шартномалар, шу жумладан меҳнат шартномалари тузади, ишонч қоғози беради, банкларда ҳисоб-китоб рақамлари ва бошқа дафтарчалар очади, маблағларни тасарруф этади, штатларни, шу жумладан дирекция штатларини тасдиқлайди, уюшманинг барча ходимлари учун мажбурий бўлган буйруқлар чиқаради ва кўрсатмалар беради, иштирокчилар қурултойи ва уюшма кенгаши ваколатларига киритилган вазифалардан ташқари амалдаги қонунларда кўзда тутилган барча бошқа вазифаларни бажаради.

7.13. Иштирокчилар қурултойи 3 кишидан иборат миқдорда тузадиган тафтиш комиссияси дирекция фаолиятини назорат қилади, комиссия унинг фаолиятини йилига камида бир марта, иштирокчилар қурултойи ва уюшма кенгаши талабига биноан навбатдан ташқари ҳам текширади. Тафтиш комиссияси текшириш натижаларини иштирокчилар қурултойи ва уюшма кенгашига юборади. Тафтиш комиссияси йиллик ҳисоботлар ва баланслар бўйича хулоса чиқаради. Тафтиш комиссиясининг хулосаси бўлмаса, уюшма баланси иштирокчилар қурултойи томонидан тасдиқланмайди.

8. УЮШМА ФАОЛИЯТИНИНГ ТЎХТАТИЛИШИ

8.1. Уюшма фаолияти иштирокчилар қурултойининг қарорига ёки Ўзбекистон Республикаси қонунида кўзда тутилган бошқа асосларга мувофиқ тўхтатилади.

ГЎЗАЛ ВА УЛУҒВОР МАМЛАКАТ

Бугун — Франция Республикасининг миллий байрами куни

Франция Республикаси Ғарбий Европадаги йирик давлат. Шимолдан Шимолий денгиз, Па-де-Кале ва Ла-Манш бўғозлари, Ғарбдан Атлантика океанининг Бискай қўлтиғи, Жанубдан Ўртаер денгизи билан ўралган. Шарқда Бельгия, Люксембург, Германия, Швейцария, Италия, Монако билан, Жанубда Испания ва Андорра билан чегарадош. Майдони 551,600 квадрат километр. Аҳолиси 57,5 миллион киши.

Мамлакатнинг амалдаги Конституцияси 1958 йил 5 октябрдан кучга кирган. Ушбу Конституция бўйича давлат тузуми Бешинчи Республика деб аталади. Давлат бошлиғи — Президент. Умумий сайлов йўли билан етти йил муддатга сайланади. Шу йилнинг май ойида ўтказилган сайловлардан кейин бу юксак лавозимни Жак Ширак эгаллади.

Франция қадим-қадимдан ўзининг бетакрор гўзаллиги, улуғворлиги билан жаҳон аҳлини ром этиб келаётган мўъжизакор диёрдир.

Франция IX асрдаёқ мустақил давлат эди. XVI—XVII асрларда Француз миллати тўла шаклланди. Франция Ғарбий Европанинг энг кучли давлатига айланди. XVIII аср охирида бўлиб ўтган буюк француз буржуа революцияси натижасида айниқса, унинг чўққиси бўлган якобинчилар диктатураси даврида феодал-абсолютизм муносабатлари емириб ташланди. Истибдоддан сабр-косаси тўлган халқ оммаси 1789 йилнинг 14 июль куни Бастилия қалъасига ҳужум қилиб, уни қўлга олди. Ўшандан буён Францияда 14 июль миллий байрам сифатида нишонланади.

Зукко ва меҳнатсевар француз халқи инсониятнинг олға қараб ҳаракат қилишига муносиб ҳисса қўшиб келаётган халқдир. Унинг орасидан улуғ даҳолар, йирик алломалар, давлат арбоблари, файласуфлар, саркардалар, ёзувчи ва композиторлар етишиб чиққан. Жанна д'Арк, Наполеон, Сен-Симон, Фурье, Вольтер, Руссо, Бальзак, Гюго, Золя, Мопассанлар ана шулар жумласидандир.

Франция иқтисодиёти юксак ривожланган дунёдаги етти давлатнинг биридир. Умум миллий маҳсулот ишлаб чиқариши ҳажми бўйича Франция Ғарбий мамлакатлар орасида тўртинчи ўринни эгаллаб турибди. Бу ерда миллий иқтисодиётни юксалтириш учун чет эл инвестицияларини жалб этишга катта эътибор берилмоқда. АҚШ ва Германия етакчи чет эл инвесторларидир. Сўнгги йилларда япон капитали тобора кўпроқ кириб келмоқда. Йирик давлат сектори ва умум миллий иқтисодий дастурнинг мавжудлиги мамлакат иқтисодиёти ва иқтисодий сиёсатининг ўзига хос хусусиятидир.

Франция саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми бўйича ривожланган мамлакатлар орасида АҚШ, Япония, Германия, Англиядан кейин бешинчи ўринда туради. Саноатнинг етакчи тармоқлари — машинасозлик, кимё, авиакосмик, озиқ-овқат саноати, радиоэлектроника, кемасозлик ҳисобланади. Шунингдек, Франция кўп тармоқли, юқори ҳосилдор қишлоқ хўжалигига эга. Давлат эса бу соҳага ҳар жиҳатдан ёрдам бериб туради. Қишлоқ хўжалигида аҳолининг 10 фоиздан камроғи банд. Озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришда мамлакат Ғарбий Европада бешинчи ўринда туради. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан ўзини тўла таъминлайди. Мамлакатда йилига 50 миллион тоннадан ортиқ дон ҳосили олинади. Ҳосилдорлик эса ҳар гектарига 58 центнерга тўғри келади. Шунингдек, сарёғ, гўшт, пишлоқ ишлаб чиқарилади. Қишлоқ хўжалигининг етакчи соҳаси—чорвачиликдир. Франция Европада энг йирик темир йўл тармоғига эга. Мамлакатнинг 50 дан ортиқ шаҳарлари ўта тезюрар темир йўл шаҳобчалари билан боғланган. Францияда кўплаб автомобиллар ишлаб чиқарилади.

Франциянинг ташқи савдо бўйича асосий шериклари Япония ва АҚШ ҳисобланади. Айтиш керакки, мамлакатнинг ташқи савдосининг 60 фоизи Европа давлатларига тўғри келади.

Ўзбекистоннинг Франция билан алоқалари тарихий ўтмишга бориб такалади. Тиббиёт илмининг алломаси Абу Али ибн Сино ва буюк муаррих ва қомусий олим Абу Райҳон Ал-Беруний француз халқига Авиценна ва Алиборон номи билан машҳурдирлар. Уларнинг асарлари аллақачон французларнинг дил мулкига айланган. Улар Амир Темур, Алишер Навоий, Улуғбек ва Бобур ҳаёти ва фаолияти билан ҳам яхши танишлар.

Икки халқ, икки давлат ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлашда соҳибқирон бобомиз Амир Темур ва Франция қироли Карл VI илк қадам қўйган эди. Парижда бу икки зотнинг бир-бирларига йўллаган хатлари сақланади. Улар ҳар икки давлат ўртасида ўзаро ҳамкорлик алоқаларини ўрнатиш юзасидан шартнома тузишни режалаштирган эдилар. Бироқ соҳибқироннинг вафоти бу эзгу ниятни амалга оширишга монелик қилган эди.

Француз олимлари узоқ йиллардан буён Темур ва темурийлар даври ҳақида илмий-тадқиқот ишлари олиб борадилар. Шуниси қувончлики, Францияда «Темур ва темурийлар» жамияти тузилган. Франция халқи билан ўзбек халқи ўртасида бир-бирига ўхшалик, яқинлик томонлар жуда кўп. Буни теран илғаган Президентимиз Ислом Каримов шундай деган эдилар: «Ўзбекистон Франция халқига зўр эҳтиром ва ҳурмат билан қарайди. Ўзбеклар ва французларни эзгулик, меҳмондўстлик, қувноқлик, тинчлик ва фаровонликка интилиш каби муштарак миллий хусусиятлар яқинлаштиради».

Дарҳақиқат, Франция Республикаси мустақиллигимизни биринчилардан бўлиб таниди ва 1992 йилнинг февраль ойидаёқ мамлакатимиз билан дипломатик муносабатларини ўрнатди. Ўша йилнинг июль ойида Тошкентда Франция Республикасининг элчихонаси очилди. 1993 йилнинг октябрида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов расмий давлат ташрифи билан Францияга борди. Франция давлат раҳбарлари, йирик сармоя эгалари, ишбилармонлар, оддий фуқаролар халқимиз вакилларини очиқ чеҳра билан кутиб олди. Олий даражадаги учрашувлар чоғида имзоланган ҳужжатлар икки давлат ўртасидаги муносабатларда янги имкониятларни очди. Ўша тарихий кунларда Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ Хўжалиги вазирлиги билан Франциянинг «Рон-Пулек» кимё фирмаси ўртасида, республика Алоқа вазирлиги билан Франциянинг Почта ва телекоммуникация вазирлиги ўртасида амалий ҳамкорлик йўлга қўйилди. «Ўзбекнефтьгаз» корпорацияси «Эльф-Акитэн» фирмаси билан биргаликда Бухорода нефтни қайта ишловчи завод қуришга келишиб олинди.

Ўтган йилнинг апрель ойида Франция Республикаси Президентининг Ўзбекистонга сафари якунида икки томон учун манфаатли бўлган муҳим ҳужжатлар имзоланди. Франция Республикасининг Миллат мажлиси ва Сенати доирасида «Франция — Ўзбекистон» депутатлик гуруҳлари тузилган. Франциянинг Тошкентдаги элчихонаси қошида Марказий Осиё бўйича Илмий-тадқиқот институти фаолият кўрсатиб турибди. Француз ишбилармонлари ташаббуси билан француз-ўзбек ҳамкорлиги бўйича гуруҳ тузилган. Марказий Осиё ҳудудини ядровий, кимёвий ва бактериологик қуроллардан холи зонага айлантириш учун интилаётганимизни француз раҳбар доиралари қўллаб-қувватламоқдалар.

Шуниси эътиборлики, Франция билан иқтисодий алоқаларимиз кундан-кунга мустахкамланиб бормоқда. 1994 йилда ўзаро маҳсулот айрибошлаш ҳажми 12,4 миллион АҚШ долларига етди. Биз Францияга, асосан пахта толаси ва минерал ўғитлар етказиб беряпмиз. Францияддан эса кўпроқ гербицидлар ва дастгоҳлар оламиз.

Бултур бир қатор Ўзбекистон вилоятлари ҳокимлари Францияда бўлишиб, мамлакат депортаментлари билан ҳамкорлик қилиш ҳақида битимлар имзолаб қайтишди.

«Ўзозиқовқат» давлат акциoнерлик концерни «Сюкден керри» фирмаси билан Тошкент ва Самарқанд вилоятларида қанд-лавлаги етиштириш ҳамда шакар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш учун ҳаракат қилмоқда. «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий компанияси Франциянинг «Эр Франс» авиакомпанияси билан биргаликда Тошкент — Париж ўртасида ҳаво йўлини очди.

Тошкентда Франциянинг энг катта банклари ваколатхоналари ишлаб турибди. Ўзбекистон Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки «Креди коммерсиаль де франс», «Париба» каби ўнга яқин француз банклари билан алоқа ўрнатган.

«Ўзбекенгилсаноат» давлат ассоциацияси билан «Текнип» концерни ўртасида тўқимачилик саноати корхоналарини таъмирлаш келишиб олинди. Шу мақсадлар учун француз томони 100 миллион доллар кредит беришга тайёр эканлигини билдирди. Ўзбекистон Коммунал хўжалиги вазирлиги билан «Дегремон» фирмаси ўртасида француз жамғармалари ҳисобига сув тозалагич ускуналарини ўрнатиш бўйича музокаралар ўтказилмоқда. Ўзбекистонда учта қўшма корхона — «Тереза», «Биомед», «Оригейт» самарали ишлаб турибди.

Икки мамлакат ўртасида маданий ҳамкорлик ҳам муваффақиятли ривожланмоқда. Бултур Францияда Мирзо Улуғбекнинг 600 йиллиги кенг нишонланди. Юбилей нишонланган кунларда кўргазмалар ташкил этилди. Ўзбекистондан концерт гуруҳлари қатнашди.

«Франция — Ўзбекистон» жамиятининг ташаббуси билан Парижда ўзбек тили ва адабиётини ўрганиш бўйича курслар ташкил этилди. Ўзбек адибларининг китоблари француз тилига ағдарилиб чоп этилмоқда. Шунингдек, Ўзбекистонда француз ёзувчиларининг асарлари ўзбек тилида нашр этилмоқда. Куни кеча «Ўзбекистон» нашриётидан Франсуа Мориакнинг «Илонлар чангалида» романи чоп этилди. Бизнинг республикамизда француз тили ва адабиёти, Франция тарихи ва маданиятини ўрганиш бўйича «Алиякс Француз» жамияти ишлаб турибди.

Ўзбек ва француз археологлари Афросиёб қазилмалари устида самарали илмий иш олиб бормоқдалар. Францияда турли мутахассисликлар бўйича юртдошларимизнинг тажриба орттиришига имкониятлар яратилмоқда.

Француз фильмлари ҳафталиклари, турли кўриклар, кўргазмалар мунтазам ўтказиб келинмоқда. Республикамиз жамоатчилиги бундай тадбирларга катта қизиқиш билан қарамоқдалар.

Икки халқ ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини янада мустаҳкамлаш ва чуқурлаштиришда янги уфқлар очилмоқда.

Франциялик дўстларимизни, барча француз фуқароларини миллий байрам билан қизғин муборакбод қиламиз. Эзгу ишларида муваффақиятлар тилаймиз.

Анвар КАРИМОВ,
тарих фанлари номзоди.
Фурқат САНАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

СУРАТЛАРДА: Франция манзаралари.

• Божхона бекати

ЎҒРИНИНГ ЮГУРГАНИ...

Юк машинаси Андижон вилоятининг Ҳузуржа қишлоғи ҳудудидаги ўнқир-чўнқир йўллари бўйлаб чайқала-чайқала Қирғизистон томонга кетиб борарди. Кабинада ўтирган Носир Маматов эса ён-атрофга чумчуқдай тез-тез аланглаб қарар, ўзича «қойил қилаяпман», деб ғурурланиб қўяр эди. Бироқ у дарахтнинг баргида эмас, шохида юрганини Андижон вилояти божхоначилари тўхтатганда англаб етди, холос. Машина юкхонаси текширилганда, унда қонунга хилоф равишда Қирғизистонга олиб кетилаётган, Тошкент шаҳар ёғ-мой корхонасида ишлаб чиқарилган бир тоннадан ошиқроқ «пархез» маргарини борлиги аниқланди. Айни кунларда ушбу иш бўйича тўпланган ҳужжатлар юзасидан вилоят прокуратураси суриштирув ишларини олиб бормоқда.

* * *

Халқимизда: «Меҳмон отангдан улуғ», — деган мақол бор. Бироқ тожикистонлик А. Ғофуров эса республикамизга «меҳмон» ниқоби остида ғаразли мақсадларда келган экан. 12 май куни Сурхондарё вилояти божхона хизмати ходимлари у бошқараётган давлат номер белгиси 51-87 ТДЛ «ГАЗ-53» русумли автоуловни назоратдан ўтказганларида, «меҳмон»нинг ранги оқарди. Маълум бўлишича, у ҳеч қандай ҳужжатларсиз, 3300 литр бензинни Тожикистонга олиб кетаётган экан. Ўғри ушланди, юк эса давлат фойдасига мусодара қилинди.

Ушбу ҳолат юзасидан йиғилган ҳужжатлар қонунга биноан тегишли чора кўришлик учун вилоят прокуратурасига жўнатилди.

* * *

Қорақалпоғистонлик Тоҳир Болтаниёзов ҳам осон пул топиш пайига тушди. У шу мақсадда аҳолидан арзонгаровга тери сотиб олди-да, Н. Байембетов бошқарувидаги давлат белгиси 52-74 КПМ ва Э. Далимбесов бошқарувидаги давлат белгиси 07-33 КПМ автоуловларини кира қилиб, Қозоғистонга йўл олди.

Қора мақсадда йўлга чиққанлар манзилга етмайди, дейдилар. Қорақалпоғистон Республикаси божхона хизмати ва миллий хавфсизлик хизмати ходимлари сохта ишбилармоннинг сафарига нуқта қўйишди. Автоуловлар текширувдан ўтказилганда, Т. Болтаниёзовнинг 1130 дона қорамол терисини четга ғайриқонуний тарзда олиб кетаётгани аниқланди. Ҳозир божхона суриштирув ишларини олиб бормоқда.

Абдул МЎМИН,
журналист.

Агар 30 ёшдан ошган бўлсангиз,
Унда сизга 30+ қувватдориси даркор!!!

"Тридцать Плюс" кичик капсуласи ёрдамида сиз оғир иш кунидан кейин ҳам осмонўпар бинонинг сўнгги қаватигача югуриб чиқишга қодир бўласиз:
"Тридцать Плюс"
нафақат чарчоқни тарқатади, балки Сиз сарфлаган қувватни тиклайди - у танангизнинг ҳар бир тўқимасига куч ва эпчилликни қайтариб, Сизни яшартиради.

Харид қилиш масаласи бўйича қуйидаги манзилга мурожаат қилинг:
" АДЖАНТА ФАРМА ЛИМИТЕД" ФИРМАСИ:
Тошкент, 700060,
Моварауннаҳр кўчаси, 19-уй.
Телефон: (3712) 32-01-48, 33-48-70
Телефакс: (3712) 33-84-71
ёки Тошкентдаги сотувчи ҳамкорлари:
"Ибн-Сино" дорихонаси:
(3712) 44-24-34, 40-44-83.
"Фармед" дорихонаси:
(3712) 47-98-90.

"Тридцать Плюс"
- ёшлик ва соғломлик демакдир.

САЙЁРАМИЗ САДОСИ

ҲАРБИЙ МАШҚЛАР БОШЛАНДИ

Окинава ороли яқинида Япония билан АҚШ ҳарбий кучларининг машқлари бошланди.

10 кун давом этадиган бу машқларда Япониянинг мудофаа ва АҚШнинг ҳарбий ҳаво кучларидан 50 та жанговар самолёт қатнашмоқда.

Япония миллий мудофаа бошқармаси вакилининг маълум қилишича, машқ ўтказишдан асосий мақсад турли русумдаги самолётлардан биргаликда фойдаланиш ва ҳарбий ҳаво мудофаасини янада такомиллаштиришдир.

ЧЕГАРА БУЗАР... ЧЕГАРАЧИЛАР

Финляндия полицияси Россиянинг икки нафар ҳарбий хизматчисини ҳибсга олди. Чегара қисми аскарлари бўлган бу ҳарбийлар Финляндия сарҳадини ноқонуний равишда бузиб ўтганлар.

Ҳибсга олиш пайтида аскарларнинг биридан автомат тортиб олинди. Россия чегара қисмларининг биридан икки аскар рухсатсиз кетиб қолган ва Финляндияга қараб йўналган. Бу ҳақда Россия чегара қисми раҳбарияти зудлик билан Финляндия ҳукуматига хабар қилган. Айни пайтда тергов ишлари олиб борилмоқда.

ПИСТИРМАГА ДУЧ КЕЛИШДИ...

Мухолифатдаги қуролли тузилмалар Тожикистоннинг Ғарм районида икки нафар милиционерни ўлдириб, яна бирини оғир жароҳатлади.

Тожикистон Ички ишлар вазирлиги вакилининг маълум қилишича, милиционерлар жангарилар пистирмасига дуч келган. Ушбу тоғли районда бир қанча қўпорувчи гуруҳлар ҳамон ҳаракат қилмоқда.

ҚУРОЛ-ЯРОҚЛАР ЎҒИРЛАНМОҚДА

Хабаровск ўлкаси ҳарбий прокуратураси бир қанча ҳарбий қисмларда анчагина қурол ўғирланганини маълум қилди.

Айни пайтда ички қўшинларга қарашли қисмларнинг бирида 50 дона автомат ва 3 дона қўл пулемёти етмаётгани сабабли тергов ишлари олиб борилмоқда. Бикин районидаги қисмдан эса 3 дона автомат ва 3 дона мерганлар фойдаланадиган милтиқ ўғирланган.

СОҒЛОМЛАШТИРИШ ЛАГЕРИДА... КАСАЛЛИК!

Белгород вилоятида 71 киши ичбуруғ касали билан шифохонага ётқизилди. Уларнинг 70 нафари болалардир.

Бу ҳақда Россия Федерацияси Фавқулодда ҳодисалар вазирлиги РАТА-ТАСС ахборот маҳкамаси мухбирига маълум қилди. Мазкур касаллик Шебекино шаҳридаги «Пионерская республика» соғломлаштириш лагерида тарқаган. Айни пайтда касалликнинг тарқалиш сабаблари ўрганилмоқда.

ЖАМОАТ ТРАНСПОРТИНИ ҚАЙТА ТИКЛАШ УЧУН...

Жаҳон банки Украинадаги Киев, Кривой-Рог ва Львов шаҳарларида жамоат транспорти қатновини яхшилаш учун 100 миллион долларга яқин кредит ажратишни режалаштирди.

Мазкур маблағ шаҳарлардаги жамоат транспортини қайта тиклаш ва таъмирлашга, уни эҳтиёт қисмлар билан таъминлашга, шунингдек, Тендер асосида янги машиналар сотиб олишга хизмат қилиши керак. Лойиҳа келгуси йилнинг бошидан амалга оширилиши кўзда тутилган.

СУРАТДА: Брюссель.

ВАҚТИНЧАЛИК ГУВОҲНОМА БЕРИШ ТЎҒРИСИДАГИ ҚАРОР

Латвия ҳукумати республика фуқароси мақомига эга бўлмаган 700 мингга яқин аҳолига шахсини тасдиқловчи вақтинчалик гувоҳнома бериш тўғрисида қарор қабул қилди.

Латвия ташқи ишлар вазири Валдис Биркавснинг баёнот беришича, мазкур гувоҳномага эга бўлган кишиларга ҳеч қандай тўсиқсиз чет элга чиқиш ҳуқуқи берилади. Минглаб одамларнинг чет эл паспортларини олишдаги қийинчиликлари ва шу масала юзасидан келиб чиққан ихтилофлар ана шундай қарор қабул қилишни тақозо этган.

Нефт ва газ конлари геологияси ва қидируви институти жамоаси институтнинг собиқ директори
Соҳибжон ТОЛИПОВнинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

Нефт ва газ конлари геологияси ва қидируви институти етакчи илмий ходим Фозил Бегбоевга волидаи муҳтарамаси
Рўзи ИЛМУРОДОВАнинг
вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси жамоаси қўмитанинг етакчи мутахассиси Н. М. Рустамовага умр йўлдоши
Соҳибжон ТОЛИПОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Тошкент Давлат педагогика институти ректорати, ўзбек ва қозоқ филологияси факультети жамоаси қозоқ филологияси кафедрасининг собиқ профессори филология фанлари доктори
Маҳаш БЕКБЕРГЕНОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига, қариндош-уруғларига чуқур таъзия изҳор қилади.

• *Тарихингдир минг асрлар ичра пинҳон ўзбегим*

Бобур номидаги Халқаро жамғармани тўла маънода истиқлол фарзанди дейиш мумкин. 1992 йилнинг февраль ойида Андижон шаҳрида бир гуруҳ маънавиятпарвар зиёлилар томонидан ташкил этилган бу жамғарма бугун бутун мамлакатимизда яхши маълум.

Нисбатан қисқа муддат ичида жамғарма бирмунча ибратли ишларни амалга оширди. Бу тўғрида вақтли матбуотда, радио-телевидениеда батафсил сўз юритилди.

Жамғарма қошида Бобур номидаги илмий экспедиция мунтазам фаолият кўрсатиб келмоқда. Шу кунга қадар экспедиция ўндан зиёд хорижий мамлакатларга илмий сафарлар уюштириб, 80 минг километрга яқин масофани машинада босиб ўтди. Сафарлар давомида ўтмиш меросимиз, улуғ аждодларимиз фаолиятига доир илмий материаллар тўпланди, кино, видеофильмлар, бадиий-илмий асарлар яратилди.

Куни кеча экспедиция қатнашчилари — тўртинчи халқаро илмий сафардан қайтиб келишди.

СЕН ТАРАФГА ҚАДАМ БОСИБ, КЎРДИМКИ...

Бобур номидаги экспедиция аъзолари навбатдаги халқаро сафардан қайтишди. Қуйида унинг раҳбари табиатшунос олим Зокиржон Машрабов билан суҳбатни ўқийсиз

— Зокиржон ака, бу гал сафарга чиқишдан қандай мақсадлар кўзланган эди?

— Биз бундан икки йил муқаддам Бобур Мирзо ва бобурийларнинг тарихий ҳаётини ўрганиш учун Афғонистон бўйлаб илмий сафарга чиққан эдик. Сафар чоғида темурийлар давлатининг пойтахтларидан бири бўлмиш кўҳна Ҳирот шаҳрида Алишер Навоий, Султон Ҳусайн Бойқаро ва Улуғбек Мирзонинг онаси Гавҳаршодбегим қабрларини зиёрат қилдик. Мазкур қабр-мақбараларнинг замонлар ўтиши билан ғариб аҳволга тушиб қолганлиги, айниқса, Навоийнинг мақбараси гумбазига афғон уруши пайтида бомба тушиб вайрон бўлганини кўриб беҳад афсус-надомат чекдик. Сафардан қайтгач, бу хусусда мамлакатимиз жамоатчилиги ва раҳбариятини хабардор қилдик. «Халқ сўзи» рўзномаси ҳам шу мавзудаги фикр-мулоҳазаларимизга ўз саҳифаларидан жой берди. Саъй-ҳаракатларимиз бежиз кетмади — биз бу масалага Ўзбекистоннинг кенг жамоатчилиги эътиборини қаратишга муваффақ бўлдик. Улуғ аждодларимизнинг қабр-мақбараларини тиклаш-таъмирлаш иши бизларнинг бурчимиздир.

Жамғармамиз раёсати ҳазрат Навоийнинг абадий оромгоҳини обод қилиш, уни муқаддас қадамжога айлантириш ташаббуси билан чиқди. Бу таклиф вилоят меҳнаткашлари, зиёлилари, раҳбарлар томонидан қўллаб-қувватланди. Хусусан, ўтган йил октябрь ойида муҳтарам Президентимиз Андижон вилоятида бўлиб, Бобур боғидаги ёдгорликлар мажмуи билан танишганида жамғарма ва экспедициянинг камтарин фаолиятига юқори баҳо берганликлари бизни янада руҳлантириб юборди. Суҳбат чоғида давлатимиз бошлиғи Ҳиротдаги Ҳазрат Навоийнинг қабри ғарибона аҳволда қолиб келаётганини афсус билан тилга олиб, уни тиклаш-таъмирлаш барчамиз учун муқаддас инсоний бурч эканини таъкидлади. Бу ишни кенг жамоатчилик ёрдамида амалга ошириш мақсадга мувофиқ эканини уқтирди.

Бобур жамғармаси ана шу масъулиятли юмушни амалга оширишга бел боғлаб, янги илмий экспедиция ташкил этди. Шу йилнинг 17 май—11 июнь кунлари Туркманистон, Афғонистон, Эрон мамлакатларида илмий изланишлар олиб бордик. Сафаримизнинг бош мақсади эса — Алишер Навоий, Ҳусайн Бойқаро, Гавҳаршодбегимларнинг абадий оромгоҳлари ҳолатини ўрганиш, уларни қайтадан тиклаб-таъмирлаш режаларини тайёрлашдан иборат бўлди.

— Ҳазрат Навоийнинг мангу жойи бугун қай аҳволда? Шоирнинг қабри тепасида бунёд этилган меъморий обиданинг тарихи қандай?

— Алишер Навоий вафот этганларидан сўнг Ҳиротнинг Инжил дарёси бўйидаги сокин мавзелардан бирига дафн қилинганлар. Мусалло номи билан машҳур бу меъморий комплексда Шоҳруҳ Мирзо (хоки Самарқандга кўчирилгунга қадар), Гавҳаршодбегим, Бойсунқур Мирзо каби темурийлар хонадони аъзоларининг қабр-мақбаралари бўлган. Навоий ҳазрат бу зотлардан 50-70 метр шимолий-шарқда, мўъжазгина гумбазли, соддагина мақбара ичида ётибдилар. Қабр тепасига тикланган дастлабки иншоот ҳам, унинг тасвири ҳам, афсуски, сақланиб қолмаган. Мазкур мақбара эса 1948 йили ҳиротлик сармоядор Ғулом Ҳайдар Мухторзода томонидан барпо этилган.

Изланишлар давомида Навоий нима учун бу олий табақа зодагонлар хилхонасига дафн этилган экан, деган савол ҳам пайдо бўлди. Бизнингча, бунга қуйидаги ҳолатлар асос бўлса, эҳтимол.

Маълумки, ҳазрат Навоий нафақат улуғ шоир, балки улуғ амир рутбасига етишган машҳур давлат арбоби бўлган. Бинобарин, унга муносиб иззат-икром кўрсатмоқ учун қабр ўрнини подшоҳ Ҳусайн Бойқаронинг ўзи белгилаб берган бўлиши мумкин. Қолаверса, оддий халқ ҳазрат Навоийни улкан шоир, нуфузли амалдор дебгина эмас, балки азиз авлиё, илоҳий пир деб ҳам эъзозлаганлар. Ҳатто шу кунларда ҳам ҳазратнинг қабрига кишилар шифо истаб, мушкулларига мадад тилаб зиёратга келишаётганининг гувоҳи бўлдик.

Маҳаллий тарихчи олимлар Ҳазрат Анбарий, Муҳаммад Машъал, Мухлис ва бошқалар билан суҳбатлашганимизда темурийлар маданиятининг бизга маълум бўлмаган кўпгина қирраларини билиб олдикки, бу экспедициянинг самарали ишларидан бўлди.

— Маҳаллий аҳоли, афғон фуқароларининг Навоийга, умуман Ўзбекистонга муносабати ҳақида гапириб берсангиз?

— Афғон меҳнаткашлари, зиёли ва уламоларининг ватанимизга, халқимизга, Президентимиз олиб бораётган тинчликсевар сиёсатга самимий ҳурмат-эҳтироми, хайрихоҳлиги ҳар қадамда сезилиб турди. Хусусан, юртимизда икки буюк сиймо — Амир Темур ва Камолиддин Беҳзод юбилейларини нишонлашга ҳозирлик кўрилаётгани уларда ҳавас уйғотди.

Ҳиротнинг маданий жамоат аҳли Алишер Навоий сиймосига, унинг хотирасини абадийлаштириш масаласига савоб иш деб қарашади. Шунинг учун бўлса керак, биз келишимиздан аввалроқ мақбара гумбази таъмирлаб қўйилибди. Вилоят раҳбарлари ҳам бизнинг ташаббусимизни қўллаб-қувватладилар. Афғонистон маданият вазирининг ўринбосари Ғулом Сахий Мисбоҳ билан Бобур жамғармаси улуғ аждодимиз мақбарасини биргаликда обод қилиш хусусида келишиб олди.

Биз Ҳирот шаҳрида ўн икки кун бўлиб, асосан, Навоий қабристони атрофида топогеодезик съёмка қилдик, муҳандислик қидирув ишларини бажардик, майдон геологияси, сейсмик ҳолатини ўргандик, тупроқ ва ер ости сув намуналаридан олиб, тадқиқот қилиш учун Андижонга олиб келдик. Мақсадимиз — ҳазрат Навоийнинг бўлажак мақбараси ҳар жиҳатдан мустаҳкам, салобатли ва улуғвор бўлсин.

Ўн бир кишидан иборат илмий гуруҳимиз сафидаги меъморлар, муҳандислар, топограф ва сейсмологлар, журналистлар сидқидилдан меҳнат қилишди. Айниқса, архитектура доктори, таниқли олим Пўлат Зоҳидов, экспедициямизнинг ҳиротлик аъзоси, меъмор Ғайрат соҳиб, андижонлик меъморларимиз Обоқул Мирзаев, Муҳаммаджон Мирзаев, журналист Фарруҳ Расул алоҳида жонбозлик кўрсатдилар.

— Экспедиция давомида яна қандай янгиликлар қўлга киритилди?

— Боя айтганимдек, бу галги илмий сафаримиз беҳад самарали бўлди. Биз буни соҳибқирон Амир Темурнинг 660 йиллик юбилейига бағишлаган эдик. Шу сабабли темурийлар маданиятини теран ўрганиш диққатимиз марказида бўлди.

Буюк мусаввир Камолиддин Беҳзоднинг Ҳирот — Машҳад йўлидаги қабрини зиёрат қилишга муваффақ бўлдик. Ўзининг беқиёс асарлари билан олам аҳлини ҳайратга солган, ижод намуналари Лувр, Бостон, Бодлеян, Эрмитаж каби музейларни безаб турган улуғ истеъдод эгасининг қабри ҳам худди Ҳусайн Бойқаро қабри сингари қаровсиз аҳволда, мозор тепасида сағана тошигина қолган, холос. Бу ҳол дилларимизда надомат уйғотди...

Ҳиротдан юз километрлар нарида жойлашган Кўҳисанг деган кичкина қасабада Амир Темурнинг хотини Туман Оқо мақбараси бор экан. Шоҳруҳ Мирзо томонидан қурдирилган бу гўзал иншоот ҳам бугунги кунда таъмирталаб бўлиб қолган. Хусусан, қабр тепасига қўйилган ноёб, қимматбаҳо тошни афғон уруши даврида нобакор кимсалар синдириб олиб кетибдилар. Мамлакатдаги оғир аҳволга қарамай, маҳаллий аҳоли ҳашар йўли билан мақбарани таъмирлашга киришибди. Бу бизни жуда ҳам қувонтирди.

Сўнгра йўлимиз Эрон ҳудудида давом этди. Қадим Тоёбодий шаҳрида Амир Темурнинг муҳтарам пири Шайх Зайниддин Абубакр Тоёбодий мақбараси бор экан, уни тавоф қилдик. «Темур тузуклари»да соҳибқироннинг бу азиз авлиёга чексиз ҳурмати ҳақида ўқиган эдик, мана, ниҳоят, у кишининг қабрини зиёрат қилишга муяссар бўлдик. Беихтиёр улуғ шайхнинг Амир Темурга айтган ҳикматларини, «Мамлакат куфр билан туриши мумкин, аммо зулм билан туролмайди», деган доно ўгитини эсладик.

Шоҳруҳ Мирзо қабрнинг ичкари томонида хонақо қурдирган экан. Хонақо-масжид шу қадар нафис қурилганки, деворларига шу қадар нозик жило берилганки, бамисоли заргар қўлидан чиққан дейсиз. Ички деворларидаги нақшлар орасидаги мармар лавҳаларда ўша давр машҳур кишиларининг дастхати билан битилган турли ёзувлар сақланиб қолган. Жумладан, Улуғбек Мирзо ўн икки-ўн тўрт ёшларида бу жойга зиёратга келганида маънодор мисраларни мармар лавҳага битиб қолдирган экан. Форс тилида ёзилган бу битикнинг мазмуни тахминан шундай: «Сен тарафга қадам босиб кўрдимки, сенинг мақсудинг — жамики яхши зотлар ичинда бўлмоқлик экан. Сабр-бардошим ила тунда мақсудимга етдим». Ёзув тагида: «жумади-с-соний ойининг ўн иккинчи куни бу тарих сурат қилинди» деган изоҳ ҳам бор. Улуғбек Мирзонинг мазкур дастхати темурийшунос олимларимиз томонидан ўрганишга арзийдиган илмий далилдир.

Экспедициямизнинг яна бир ютуғи Машҳад шаҳридаги машҳур Имоми Ризо мақбара-ёдгорлик комплекси кутубхонасидан Бобур Мирзога алоқадор ноёб бир қўлёзмани топганимиз бўлди. Маълумки, Бобур Мирзо ўз даврида мавжуд араб алифбосини ислоҳ қилган, уни туркий тил қонуниятларига мослаштириб, «Хатти Бобурий» деган алифбо ихтиро этган, бу алифбода Қуръони Каримни кўчиртириб, Маккаи муккаррамага юбортирган эди. Имоми Ризо комплексининг кутубхонасида Бобур Мирзо хати билан кўчирилган ана шу муқаддас китоб сақланиб қолган экан. Биз уни қўлимизга олиб, ҳаяжон билан томоша қилишга муяссар бўлдик. Кутубхонада 50-рақамли каталог номери билан рўйхатга олинган бу қўлёзма бениҳоя гўзал, саҳифалар сони 365 варақ, ҳар бир саҳифада 17 қатордан ёзув битилган. Қоғоз ва унга зийнат бериш ишлари тилло суви билан Кашмирий деган шахс томонидан бажарилган.

Биз ундан нусха кўчириб олиш учун мажмуа маъмуриятига мурожаат қилдик. Афсуски, бунинг учун мамлакат юқори маҳкамаларининг махсус рухсати керак экан. Кутубхона раҳбари Оғои Варистой жамғармамиз фаолияти билан танишгач, тегишли расмиятчиликларни ўзи адо этиб, қўлёзманинг бир нусхасини Андижондаги «Бобур ва жаҳон маданияти» музейига совға сифатида жўнатишга ваъда берди. Умид қиламизки, ҳадемай у музейимиз фондига келиб тушади.

— Столингиздаги сафар харитасига қараганда, экспедиция Астробод, Ҳамадон, Тус, Нишопур, Балх шаҳарларида ҳам бўлибди. У ерларда қандай ишлар амалга оширилди?

— Биласизки, Астробод Хуросон давлатининг йирик вилоятларидан бўлган, ҳазрат Навоий бу жойда ҳокимлик қилган. Шунга кўра биз у ерни ҳам зиёрат қилиб, улуғ шоирнинг тарихий изларини ўрганишимиз лозим эди.

Астробод арчазор тоғ ёнбағрига жойлашган хушманзара шаҳар экан. Музей, кутубхона, дорилфунун мавжуд. Биз бу маданият даргоҳларида бўлиб, керакли манбаалар, Шоҳруҳ Мирзо, Ҳусайн Бойқаро ва Алишер Навоий даврида зарб этилган тангалар билан танишдик. Афсус билан шуни қайд этиш лозимки, маҳаллий аҳоли, хусусан, ёшлар Навоий ва унинг фаолияти ҳақида деярли тасаввурга эга эмас. Ўқув-маърифат даргоҳларида бу хусусда маълумот берилмас экан. Албатта, бунга узоқ давом этган уруш, мамлакатдаги саводхонлик даражаси ҳам сабаб бўлиши мумкин, аммо биз улуғ аждодларимизни дунёга тарғибу ташвиқ этиш соҳасидаги ишларимизни янада кучайтиришимиз лозим.

Биз аввалги илмий сафарларимиз чоғида Гўри Амир, Баҳоваддин Нақшбанд, Имом Бухорий, Жалолиддин Румий, Бобур Мирзо, Жаҳонгир, Зебуннисо, Ҳумоюн, Акбаршоҳ, Шоҳжаҳон, Мирзо Ғолиб каби машҳур зотларнинг мақбараларини синчиклаб ўрганиб, фото, видео, кинотасвирларга олиб, улар ҳақида турли маълумотларни тўплаган эдик. Бу гал ҳам шу ишларни давом эттириб, Тусда Фирдавсий, Нишопурда Умар Хайём ва Фаридиддин Аттор, Ҳамадонда Абу Али ибн Сино, Балхда Бобораҳим Машраб қабр-мақбараларини зиёрат қилдик. Машрабнинг қабрини истисно қилганда, қолган мақбараларнинг ҳолати мазкур зотларнинг шоншуҳрати, даҳосига беҳад муносиб эканлигига гувоҳ бўлдик. Буларни синчиклаб ўрганишдан мақсад шуки, ҳазрат Навоийнинг бўлажак абадий оромгоҳини ҳам улардан асло қолишмайдиган юксак даражада барпо қилишдир. Шу мақсадда бугун-эрта Туркистон шаҳрига — шайхи бузруг Аҳмад Яссавий ҳазратларининг мақбараси услуби биз тайёрлаётган лойиҳалар учун қўл келади, деб ўйлайман.

— Маълум бўляптики, жамғармангиз анчагина савобли, ибратли ишларни амалга оширибди. Ҳозирги мураккаб иқтисодий шароитда бу вазифаларни адо этишнинг ўзи бўлмаса керак...

— Албатта, мамлакатимиз ҳукумати, кенг жамоатчиликнинг хайрихоҳлиги ва ёрдамисиз бу юмушларни бажариб бўлмаслиги шубҳасиз. Биз аввало, ватанимизнинг истиқлоли, унинг халқаро обрў-эътибори кун сайин ошиб бораётгани туфайли бу мақсадларни рўёбга чиқаришга эришмоқдамиз. Илмий экспедициямиз 1992 йили илк марта хорижга сафар уюштирганини эслайман. У пайтда мамлакатимизни чет элларда кўпчилик яхши билмас. «Россия», «СССР» ёки жуда нари борса, «Покистон» дея адаштирар эдилар. Шукурки, энди у кунлар орқада қолганига, Ўзбекистоннинг жаҳонда ўз номи, ўз мустаҳкам мавқеига эга бўлиб бораётганига биз дунё кезиб юриб ишонч ҳосил қилмоқдамиз. Шунинг учун ҳам, шоир айтмоқчи, «қайга борсак ғоз юрибмиз — бошда дўппи, гердайиб». Чунки биз ҳамиша ортимизда Ватанимиз нафасини, келажаги буюк давлатимиз қудратини, Президентимиз олиб бораётган оқилона, халқпарвар, тинчликсевар сиёсатининг таъсир кучини ҳис қилиб, фахрланиб юрибмиз. Бизга беқиёс маънавий-руҳий куч бағишлаётган асосий омил ана шу.

Қолаверса, Андижон вилояти ҳокимияти бизнинг барча ишларимизга бош-қош бўлиб турибди. Юртимизда ҳам, хорижий ўлкаларда ҳам Бобур Мирзонинг мухлислари бўлган ажойиб инсонлар бизни доимо маънавий-моддий жиҳатдан қўллаб келишмоқда. Шу ўринда мен улардан айримларига, хусусан, Андижон ип-газлама комбинати жамоасига (раҳбари Абдуғаффор Аҳмадалиев), Ўзбекистон пахта саноати уюшмасига (раиси Эркул Зикриёев), Республика «Фонон» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоасига (раҳбари академик Муҳсин Ашуров) жамғармамиз аъзолари номидан самимий миннатдорчилик изҳор этмоқчиман. Уларнинг Ватан тарихини, миллий қадриятларимизни, улуғ аждодларимиз меросини ўрганиш, уларнинг хотирасини асрабавайлашдаги бу эзгу ишлари, албатта халқ назаридан четда қолмайди.

— Мазмунли суҳбатингиз учун ташаккур.

— Раҳмат.

Суҳбатни «Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири С. ХЎЖАЕВ ёзиб олди.

СУРАТЛАРДА: экспедиция аъзолари Хирот ва Деҳлида.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ҚУРИЛИШ КОММУНАЛ КОЛЛЕЖИ

1995-96 ўқув йили учун қуйидаги мутахассисликлар бўйича ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

I. КУНДУЗГИ БЎЛИМ.

1. Халқ хўжалиги тармоқларида иқтисод ва режалаштириш.
(9 йиллик маълумот билан қабул қилинади), Ўқиш ўзбек тилида.
2. Тижорат фаолияти.
(9 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш ўзбек тилида.
3. Бино ва иншоотларни қуриш ва улардан фойдаланиш.
(9 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш ўзбек ва рус тилларда.
4. Ёғочга ишлов бериш технологияси.
(9 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек тилида.
5. Кўкаламзорлаштириш, боғ ва хиёбонлар хўжалиги.
(9 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек тилида.
6. Бино ва иншоотларни қуриш ва улардан фойдаланиш.
(11 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек ва рус тилларда.
7. Газ таъминоти тизими ускуналаридан фойдаланиш.
(11 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек тилида.
8. Бино ва иншоотларнинг электромеханик ускуналарини ва автоматика қурилмаларини ишлатиш.
(11 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек тилида.
9. Меъморчилик.
(11 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек ва рус тилларда.
10. Вентиляция ва ички санитария техника тизими ва ишлатиш жихозларини ўрнатиш, уларга техник хизмат кўрсатиш.
(11 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек тилида.
11. Қурилиш буюмлари ва темир бетон конструкциялар ишлаб чиқариш.
(11 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек ва рус тилларда.
12. Сув таъминоти ва оқава тармоқлари ускуналаридан фойдаланиш.
(11 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек ва рус тилларда.
13. Шаҳар электр транспортини ишлатиш, таъмирлаш ва электр қуввати билан таъминлаш.
(11 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек тилида.

II. КЕЧКИ БЎЛИМ

а) (Чорвоқ филиали, Ғазалкент шаҳри)
1. Бино ва иншоотларни қуриш ва улардан фойдаланиш.
(9 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек ва рус тилларда.
б) (Янги йўл филиали).
2. Ёғочга ишлов бериш технологияси.
(11 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек ва рус тилларда.

III. СИРТҚИ БЎЛИМ

1. Халқ хўжалиги тармоқларида иқтисод ва режалаштириш.
(11 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек ва рус тилларда.
2. Сув таъминоти ва оқава тармоқлари ускуналаридан фойдаланиш.
(11 йиллик маълумот билан қабул қилинади), ўқиш-ўзбек ва рус тилларда.

Ариза II синф маълумотига эга бўлганлардан 20 июндан 20 июлгача (шу куни ҳам киради), 9 синф маълумотига эга бўлганлардан 20 июндан 1 августгача қабул қилинади.

КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ

11 синф маълумотига эга бўлган абитуриентлар математика ҳамда ўзбек тили ва адабиёти фанидан тест синовларини топширадилар. Тест синовлари ягона муддат 10 августда ўтказилади. «Меъмор» мутахассислигига ҳужжат топширганлар «Тест» синовларидан олдин қўшимча «Расм» фанидан ижодий имтиҳон топширадилар. 9 синф маълумотига эга бўлган абитуриентлар математика, она тили ва адабиётидан имтиҳон топширадилар, имтиҳонлар 1 августдан 25 августгача ўтказилади.

Бошқа шаҳардан келганлар ётоқхона билан, ўқишга кирганлар стипендия билан таъминланади.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент шаҳри-11, Навоий кўчаси, 32. 91, 28-автобуслар, 7, 8, 16-трамвайларнинг «Хадра» бекати. Маълумотлар учун телефонлар: 44-24-42. 44-61-80.

"ЭМАЛЬ"

акционерлик уюшмаси

корхона ва ташкилотларга юқори сифатли ранго-ранг эмаль бўёқларни чекланмаган миқдорда тавсия этади.

Бундай маҳсулотни фақат биздан олиш мумкин. "Эмаль" акционерлик уюшмасининг манзили: 700015. Тошкент, 3-тор кўча Фарғона йўли, 73. Маълумот учун телефонлар: 91-56-20, 34-31-19.

Биз сизни кутамиз!

ИТАЛИЯНИНГ

«Интернейшнл бизнес critонс»

фирмасининг маҳсулоти бўлган ишончли, ҳар жиҳатдан қулай ва бежирим тикилган эркаклар пойабзалларини тавсия қиламиз.

Тошкент Марказий Универмаги энг талабчан харидорларнинг ҳам эҳтиёжини қондириш имкониятига эга. Бу ерда барча мавсумларга мос бўлган кўнгилингиздаги пойабзални топишингиз мумкин. Турли хил ўлчамдаги ранго-ранг пойабзаллар чармининг ва таг чармининг пишиқлиги, чиройли безаклари ва ўзига хос жозибаси билан дидингизга мос тушади.

«Интернейшнл бизнес критонс» (Италия) фирмасининг маҳсулотларини харид қилиш учун Тошкент Марказий универмагига марҳамат!

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Ахборот 36-29-89;
Тунги муҳарририят 33-10-28.

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — М. Холматова.
Навбатчи — Ў. Ҳайдаволов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0303. 51671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2 **Босишга топширилди — 20.30.**

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топшириш вақти—21.00 1 2 3 4 5 6